

İNTERNET ARACILIĞIYLA İŞLENEN CİNSEL SUÇLAR* (SEXUAL OFFENCES COMMITTED THROUGH INTERNET)

Doç. Dr. Murat Volkan Dülger*

ÖZ

Cinsel suç kavramından yalnızca ceza kanunlarında yer alan suç tipleri dikkate alınacak olursa cinsel taciz, sarkıntılık, basit cinsel saldırı ve nitelikli cinsel saldırıdan ibaret algılanır. Oysa cinsel suç kavramı bundan geniş ve etkileri açısından ise bunun ötesindedir. Özellikle bilişim devriminden sonra internetin hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olması ve özel yaşamlarımız dahil her türlü kişisel verimizin sosyal medyaya taşınmasıyla bu suçların işlenme sıklığı ve etki alanı öngörülemez bir şekilde artmıştır.

İnternet öncesi devirde bir kişiye cinsel suç işlemek için onunla fiziksel temas kurabilecek yakınlıkta olunması en azından mektup vs. gönderilmesi gerekirken, günümüzde failin anonim kalarak dijital alanda cinsel saldırıda bulunması son derece kolaydır. Bu bir yandan failin bulunmasını zorlaştırırken, diğer yandan da suçun işlenmesini kolaylaştıran bir ortamdır. Son zamanlarda eski sevgili ya da eşlerin, diğer tarafın çıplak ya da sevişme anında çekilen görüntü ya da videolarını anonim olarak paylaştıkları “intikam pornosu” (revenge porn) olgusu bunun en yaygın örneğidir.

Dijital çağın gündeme getirdiği bir başka cinsel suç işleme yöntemi ise, bir şekilde dijital ortamda elde edilen özel görüntülerin ya da bilgilerin kullanılmak suretiyle mağdurların şantaja maruz bırakılarak, failin kendisi ya da üçüncü kişilerle cinsel ilişki kurmaya zorlanmasıdır.

Bir diğer cinsel suç ise çocuk pornografisi, hayvan pornografisi ya da şiddet içeren pornografik içeriklere erişimin kolaylıkla sağlanmasıdır. Özellikle bunlar tüm dünyanın mücadele ettiği suç işleme modelleridir.

Makalemde, aslında çok eski bir suç türü olan cinsel suçların, günümüzün dijital dünyasında geçirdiği dönüşüm, olumsuz anlamda suç failleri için yarattığı fırsatlar ve bunlarla mücadele yöntemleri hakkında genel bir değerlendirmede bulunmaya çalışacağım.

Anahtar Kelimeler: *internet, cinsel suçlar, cinsel saldırı, cinsel taciz, bilişim suçları, intikam pornosu, çocuk pornografisi.*

ABSTRACT

If sexual offences to take into account are only the types of crimes that are prescribed in criminal codes, the concept of sexual offences would be perceived no more than sexual harassment, molestation, simple sexual assault and qualified sexual assault. However, the concept of sexual offences is broader than and beyond these in terms of the effects. The frequency of committing these offences and the incidence of them are raised unforeseeably by means of that internet has become the indispensable part of our lives and all sort of our personal data including private life are brought out social media particularly after information revolution.

* Prof. Dr. İbrahim Dülger’in anısına 14 - 16 Haziran 2019 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ev sahipliğinde düzenlenen ve ana konusu “Cinsel Suçlar” olan 14. Ceza Hukuku Günleri’nde sunmuş olduğum tebliğimin makaleye dönüştürülmüş halidir.

* İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza Hukuku, Ceza Muhakemesi Hukuku ve Bilişim Hukuku öğretim üyesi.

Whereas it must have been far away in a certain distance to conduct physical contact such as sending letter at least etc., in today's world it is immensely easy the perpetrator to conduct sexual assault in digital platform anonymously. On one hand this platform obstructs the perpetrator to be found, on the other hand enables crimes to be committed. Lately "revenge porn" is the most common example of that ex-partner or spouse shares anonymously the other one's naked images or videos during sexual affair.

It is another method of committing sexual offence which digital era brought out, to compel the victims to have an affair with the perpetrator or third person by blackmailing them by means of using their private images or data.

Another sexual offence is to enable to reach the contains including child pornography, animal pornography or violence. Especially these are the methods of committing crime against which the whole world has been fighting.

In this article, I am going to try to evaluate the overview of the opportunities in a negative way for the perpetrators and the conversion of sexual offences that actually date back to old times in digital era and method of combat them.

Keywords: *internet, sexual offences, sexual assault, sexual harassment, cybercrime, revenge pornography, child pornography.*

Extended Abstract

The present work is aimed to look at the issue of sexual offences committed by means of internet, going through the statistics, the legal framework under the Turkish criminal law, also their incentives, means and methods.

As with other “traditional” crimes, the internet diversified the types of sexual offences and the means and methods to commit them, also it eased to get engaged with these offences. To exemplify, in today’s world, one does not need to be anywhere near the victim in order to be able to commit sexual offences; the perpetrator and the victim could easily be in different cities or countries, even continents, but the offence could still be formed.

Statistics demonstrate that there is an increase in the perpetration of sexual offences. Considering that the most searched words on internet found to be “sex” and similar words regarding sexuality and pornography according to several research, such outcome is no surprise. In addition, it has been revealed that pornographic content constitutes more than half of the overall content on the internet.

It is indisputable that all sexual content cannot be considered as illegal, and it cannot be concluded that using internet for sexual purposes constitute an offence *per se*. However, cyber sexual criminality comprises a considerable portion of the utilisation of the internet for sexuality.

The proliferation of the usage of the internet for deviant purposes and the increasement in the numbers of cyber sexual offences can be directly associated with three inherent characteristics of the internet: accessibility, affordability and anonymity. To clarify, persons who cannot access to sexuality “offline”, can easily do this by simply clicking, and for the vast majority of time without any price. Furthermore, the perpetrators are of the belief that their identity would not be disclosed, and this belief trigger them to loosen their control and act more freely, comparing to their “real life”. Having said that, it should always be borne in mind that the mere reason of engaging in sexual offences is not sexual desires, rather other emotions like anger, sadness or hate. Besides, it is noticeably common that the fact that cyber sexual offences take places on the internet creates some sort of indifference both at the victim and at the perpetrator.

By its definition, sexual assault cannot be committed through internet. Sexual harassment, on the other hand, is a very common type of cyber sexual offence which can be examined under three main subgroups: gender harassment, unwanted sexual attention and sexual coercion. Likewise, non-consensual pornography, revenge pornography and child pornography are other widely-committed cyber sexual offences.

Among pornographic content, revenge pornography will be placed under scrutiny which got disquietedly widespread with the utilisation of the internet. Revenge porn is basically

dissemination of private and sexual content which the perpetrator recorded or received due to his/her private relationship with the victim, then spread after the end of that relationship with the aim of retribute. Unlike most of the sexual offences, revenge porn contains a “trust” element, *i.e.* the victims of this offence consensually share their intimate and sexual photos and videos and/or they give consent to the perpetrators to record such scenes, trusting the relationship they have with the perpetrators. The latter behaviour is, however, triggered with the intent of vengeance, following the end of their relationship; thus, it occurs without the victims’ consent and/or beyond their knowledge.

Consequently, in this study, first the utilisation of internet to commit crimes and its relation with sexual offences will be explained. Subsequently, the concept of cyber sexual harassment and its evaluation under Turkish Criminal Law will be discussed. This work will continue with examining other cyber sexual offences, namely, non-consensual pornography, revenge pornography and child pornography.

Giriş

Cinsel suçlar genellikle diğer suç tiplerinden daha farklı değerlendirilir ve toplumun söz konusu suçluluğa duyduğu öfke nedeniyle suçla mücadele gündeminde bu suçların oldukça geniş bir yeri bulunur. Cinsel dokunulmazlığı hedef alan bu suçlar diğer suç tiplerine nazaran daha mütecaviz, daha rahatsız edici ve bunların sonucu olarak da daha ağır suçlar olarak algılanır¹.

Bununla birlikte hem ülkemizde hem de dünyada cinsel suçların işlenme, en azından rapor edilme oranları her geçen yıl giderek artmakta ve cinsel suç kavramı toplum için giderek daha büyük bir endişe kaynağı haline gelmektedir. Cinsel suçların sayısını ve türlerini etkileyen en önemli fenomenlerden birisi de internettir. Bu çalışmada aslında çok eski bir suç türü olan cinsel suçların, günümüzün dijital dünyasında geçirdiği dönüşüm, olumsuz anlamda suç failleri için yarattığı fırsatlar, bunlarla mücadele yöntemleri ve bir cinsel suç ve toplumsal bir sorun olarak yeni bir fenomen şeklinde ortaya çıkan intikam pornosu hakkında genel bir değerlendirmede bulunmaya çalışacağım.

I. İnternet Üzerinden Cinsel Suçluluk

Sıklıkla kaotik, hukuksuz ve tehlikeli bir alan olarak ifade edilen internet; dünya üzerindeki milyonlarca bilgisayarın birbirine bağlanması ile oluşan ağların, yine birbirlerine bağlanmasıyla oluşan çok geniş yapıdaki bir ağıdır². Çoğunlukla aynı anlamda kullanılsa ya da özdeş oldukları varsayılsa da internet ile web (www- World Wide Web) birbirinden farklıdır. İnternet, bilişim sistemlerini birbirine bağlayan ağlardan meydana gelen her türlü ağı ifade eden üst kavram iken; web ise internetin yalnızca bir türü ve alt parçasıdır. Web siteleri ve web tarayıcıları sayesinde yazı, görüntü, ses vb. depolanmış bilişim cihazlarına sınırsızca erişim ve etkileşim sağladığımız web, internet üzerinde en yaygın olarak kullanılan ağ türüdür. Her ne kadar bugün internet kullanımının çok büyük bir kısmı web üzerinden gerçekleşse de internetin webden ibaret olmadığı hatırlatılmalıdır.

Günümüzde bilgiye ulaşmanın en hızlı ve kolay yolu haline gelen internetin, dünyamıza radikal değişiklikler getirdiğini ve adeta bir salgın gibi hayatımızın her alanına etki ettiğini hepimiz biliyoruz. Bu fenomenin çalışmamın ilgi alanına giren yönü ise cinsel suç failleri için yarattığı imkânlar ve yol açtığı yeni bir suçluluk türü ve suç alanı olarak internet aracılığıyla işlenen cinsel suçlardır.

¹ Terry Thomas, *Sex Crime: Sex Offending and Society* (3. Ed. Routledge 2016) 1.

² Murat Volkan Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku* (7. Ed. Seçkin 2018) 80.

Esasında internetin en çok kullanıldığı amaçların başında cinsellik gelmektedir. Bu alandaki araştırmaların çoğunda “seks” (sex) kelimesi, internetin en çok aranan kelimesi çıkmaktadır³. Başkaca araştırmalarda da en çok aranan kelimeler, daima cinsellik ve pornografiyle ilişkili kelimelerdir⁴. İnternet içeriğinin yaklaşık %70’inin pornografik içeriklerden oluştuğu, her gün üç milyona yakın cinsellik içerikli mail atıldığı ve günlük yaklaşık yüz milyon kişinin pornografik içeriklere erişim sağladığı düşünülürse, insanların internet kullanımlarındaki birincil amaçlarının cinsellik olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İnternette yaşanan cinsellik yaygın şekliyle “siber cinsellik” (cyber-sexuality) ya da “siber seks” (cyber-sex) olarak anılmaktadır. Ben de çalışmamda bu terminolojiyi takip edeceğim.

Cinsellik amaçlı internet kullanımının önemli bir kısmı hukuka aykırılık oluşturmayan ya da en azından, suç oluşturmayan aktivitelerden oluşmaktadır⁵. Örnek olarak; cinsellik eğitimi, erotik ürün ticareti, meşru cinsel eğlence, cinsel terapi, seks partneri arama platformları, sanal seks platformları gibi kişilerin amaçları doğrultusunda kötüye kullanılabilen alanlar da olsa, temelde meşru kullanım alanlarıdır⁶. Fakat internetin “sapkın” cinsel amaçlarla kullanılması da azımsanamayacak boyuttadır.

Elbette buradaki sapkınlık kriterim, hukuk düzenince meşru görülmemedir. Ahlaki anlamda sapkın görülen kullanıcı hareketleri çalışmamızın ilgi alanına girmemektedir. Ancak internet ortamındaki cinsel tatmin serüveni çoğunlukla bağımlılıkla sonuçlanmaktadır⁷. Kumar bağımlılığında olduğu gibi daima “büyük vurgun” peşinde ilerleyen bağımlılık bir noktadan sonra kişiyi yasa dışı bir çizgiye getirmektedir. Başlangıçta “makul” içeriklerle tahrik olan birey bir süre sonra “sapkın” içeriklere ihtiyaç duymakta, daha sonra ise cinsel sapkınlığa duyarsız hale gelmekte ve sonucunda, kolayca suça yönelebilmektedir⁸. Bu da internetin cinsel suç için kullanımı fenomenini gündeme getirmektedir. İnternetin cinsel suç için kullanımı yaygın bir biçimde “siber cinsel suçluluk” (cyber sexual criminality), internette işlenen cinsel suçlar da olarak “siber cinsel suçlar” (cyber sexual crimes/offenses) şeklinde anılmaktadır.

³ **Kerry Sheldon/Dennis Howitt**, *Sex Offenders and the Internet* (John Wiley & Sons 2007) 3.

⁴ **Abilio C. de Almeida Neto ve diğerleri**, “*Internet Sexual Offending: Overview of Potential Contributing Factors and Intervention Strategies*” (2013) *Psychiatry, Psychology and Law*, Vol. 20, No. 2, 169.

⁵ **Sheldon/Howitt**, (n.3) 5.

⁶ **Sheldon/Howitt**, (n.3) 5.

⁷ **Neto ve diğerleri**, (n.4) 170.

⁸ **Putnam Dana E**, “*Initiation and maintenance of online sexual compulsivity: Implications for assessment and treatment.*” (2000) *Cyber Psychology and Behavior* 3(4), 361.

Siber cinsel suçlar her geçen gün artmakta ve siber cinsel suçluluk giderek yaygın hale gelmektedir⁹. İnternetin sapkın cinsel amaçlarla kullanılmasının ve siber cinsel suçların artmasının internetin doğasından kaynaklanan sebepleri bulunmaktadır. Bu sebepler erişilebilirlik (accessibility), elde edilebilirlik (affordability) ve anonimlik (anonymity) olarak sayılabilir¹⁰. İnternetin varlığı, sapkın cinsel davranışta bulunmak için gerekli olanakları, her an her yerden erişilebilir ve neredeyse bedelsiz olarak elde edilebilir kılmaktadır. Üstelik bu eylemlerin gerçek kimliklerin gizlenerek yani anonim olarak gerçekleştirilmesi de mümkündür.

Erişilebilirlik ve elde edilebilirlik sapkın cinsel davranışın sergilenmesini kolaylaştırmakla birlikte siber cinsel suçluları en çok cezbeden, anonim kalabilmektir. Her ne kadar anonim kalma ve takip edilmeme algısı çoğu zaman gerçeği yansıtmasa da gerçek hayatta kimliğinin ortaya çıkması ve yakalanma korkusuyla suçtan uzak duran pek çok kimse internet ortamında anonim kalmanın verdiği güvenceyle suça yönelmektedir¹¹. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmaya göre siber cinsel suçluların çok büyük bir kısmı daha önce suç kaydı olmayan başlangıç seviyesinde suçlulardır¹². Yani bu kişiler fiziki dünyada bu şekilde suça yönelmemektedirler. Bu da toplumsal yaşamda sapkın cinsel dürtülerini kontrol altında tutan bireylerin, internet ortamının sağladığı erişilebilirlik, elde edilebilirlik ve anonimlik gibi imkanlar neticesinde suç işleminin son derece muhtemel olduğu tezini doğrulamaktadır.

İnternet ortamında anonim kalınması bir yandan da potansiyel siber cinsel suç mağdurlarının daha savunmasız hale gelmesine zemin hazırlamaktadır. Faili harekete geçmeye iten serbestlik, paradoksal bir biçimde mağdurun direncini düşürmektedir. Üstelik kimliğinin gizli olduğunu düşünen potansiyel mağdur, çok daha kolay bir şekilde duygusal dünyasını açık etmekte ve manipülasyona açık bir hale gelmektedir¹³. Mağdurun kimliğinin gizliliği belirli bir mağduru hedef almayan suçlar bakımından herhangi bir koruma oluşturmamaktadır¹⁴.

Yaygın siber cinsel suçluluğun bir diğer nedeni de internet ortamının yol açtığı duyarsızlıktır. Genel olarak suçtan alıkoyma işlevi gören vicdani hassasiyetler ve empati duyguları, internet ortamında etkisini yitirmektedir. Mağdurla çoğu zaman göz göze gelmeyen ve belirli bir mağduru

⁹ **Neto ve diğerleri**, (n.4) 168.

¹⁰ **Alvin Cooper ve diğerleri**, "Sexuality on the internet: From sexual exploration to pathological expression" (1999) Professional Psychology: Research and Practice 30, 157.

¹¹ **Sheldon/Howitt**, (n.3) 8.

¹² **Kimberley Mitchell/Janis Wolak/David Finkelhor**, "Police posing as juveniles online to catch sex offenders: Is it working?" (2005) Sexual Abuse, 17(3), 247.

¹³ **Neto ve diğerleri**, (n.4) 170.

¹⁴ **Peter Briggs/Walter T. Simon/Stacy Simonsen**, "An Exploratory Study of Internet-Initiated Sexual Offenses and the Chat Room Sex Offender: Has the Internet Enabled a New Typology of Sex Offender?" (2011) Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment 23(1), 73.

hedef almayan fail, internet ortamının sanal niteliğinin de etkisiyle vicdani hassasiyetlerinden uzaklaşmakta ve duyarsızlaşmaktadır¹⁵. Üstelik mağdur da sanal âlemde olmanın getirdiği rahatlıkla normal hayatta çeşitli duyarlılıklarla girişmeyeceği cinsel yaklaşımlara kolaylıkla girebilmekte ve bu da siber cinsel suçluluk fenomenini beslemektedir.

Cinsel suçlar tabirinden cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar anlaşılır. Geleneksel kabule göre bunlar cinsel kimlik kalıplarından bağımsız olarak yetişkin bireylere veya küçüğe yönelmiş cinsel taciz, cinsel saldırı ve cinsel ilişki suçlarıdır. Bu suçların bir kısmının internet aracılığıyla işlenmesi imkân dahilinde görülmemekle birlikte (ör. nitelikli cinsel saldırı, reşit olmayanla cinsel ilişki), internet aracılığıyla işlenen formları (ör. cinsel taciz) siber cinsel suçluluk kapsamında ele alınmalıdır. Ceza yasalarınca tanımlanmış olan bu suçlar çoğunlukla fail ve mağdur arasındaki fiziksel teması konu alır. Oysa siber cinsel suçluluk açısından öne çıkan suç tipleri sanal ortamda temassız istismar, gerçek ortamda planlanan temaslı istismar için ayartma ya da çocuk pornosu gibi çoğunlukla çocukları hedef alan suçlardır. İnternet ortamında geleneksel cinsel suçlardan ziyade bu suçların yoğunlukla işlenmekte olmasının yanı sıra siyaset, kamuoyu ve kolluk güçlerinin ilgisi de bu suçlara odaklanmaktadır¹⁶.

İnternette işlenen cinsel suçları ele alırken “cinsel suç” kavramını biraz daha geniş yorumlamak ve bunların yanı sıra, rızaya dayansa dahi cinsel içerikli bazı eylemleri de bu kapsamda ele almak düşüncesindeyim. Bu kapsamda intikam pornosu kavramını değerlendireceğim.

II. İnternet Aracılığıyla Cinsel Taciz

A. Cinsel Tacizin Normatif Yeri

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) “*Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar*” başlığı altında düzenlediği suçlar; cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve cinsel tacizdir. Bu suç tiplerinden cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı ve reşit olmayanla cinsel ilişki suçları bakımından fail ve mağdur arasında fiziksel yakınlık ve temas zorunlu olduğu için bu suçların internet ortamında sanal olarak işlenmesi mümkün değildir. Her ne kadar “sanal seks” (virtual sex) ya da “siber seks” (cyber sex) denilen, internet ortamında yazılı, sözlü ve görsel iletişim sayesinde birbirini uyarma ve tatmin etmeye dayalı uzaktan seks fenomeni giderek yaygınlaşsa da¹⁷, suçta ve cezada kanunilik ve ceza hukukunda genişletici yorum yasağı ilkeleri uyarınca fiziksel temas ve birliktelik içermeyen bu eylemlerin cinsel saldırı ya da reşit olmayanla cinsel ilişki suçunu

¹⁵ Neto ve diğerleri, (n.4) 171.

¹⁶ Majid Yar, “*The policing of Internet sex offences: pluralised governance versus hierarchies of standing*” (2013) Policing & Society Vol. 23, No. 4, 483.

¹⁷ Briggs/Simon/Simonsen, (n.14) 74.

oluşturması mümkün değildir. Bu itibarla bu üç suç tipinin internet üzerinden işlenmesinin mümkün olmadığını ve siber suçluluk kavramının dışında kaldığını söylemek mümkündür.

Bu suçlar bakımından internet ancak hazırlık hareketleri kapsamında aracı olarak kullanılabilir. Suçla ve suçlulukla mücadele bakımından internetin bu şekilde hazırlık aracı olarak kullanılması da incelemeye değer bir konu olmakla birlikte¹⁸, çalışmamın çerçevesini ceza hukukunun sınırları oluşturduğu için konunun bu boyutuna girmeyeceğim. Bu bakımdan yalnızca cinsel taciz suçunu ele alacağım.

B. Tanım

Cinsel taciz suçu TCK m. 105'te düzenlenmiştir. Buna göre *“Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur”*¹⁹. Görüldüğü üzere burada “taciz” ifadesi üzerinden bir tanım yapılmış, ancak tacizin açıklaması yapılmamıştır.

Türk Dil Kurumu'na göre tacizin sözlük anlamı *“tedirgin etme, rahatsız etme”*dir²⁰. Biraz daha kapsamlı bir tanıma göre ise taciz, *“bir kimsenin canını sıkma, rahatını kaçırma, ona sıkıntı verme”*dir²¹.

Cinsel amaçlı olmayan taciz 105. madde kapsamına girmemektedir²². Bu nedenle ele almamız gereken asıl kavram cinsel taciz kavramıdır. Temel sözlüklerde tanımı bulunmayan bu

¹⁸ Yar, (n.16) 484.

¹⁹ TCK'nın “Cinsel taciz” başlıklı 105. maddesinin tam metni şu şekildedir:

(1) Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) (Değişik: 18/6/2014-6545/61 md.) Suçun;

a) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin ya da aile içi ilişkisinin sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,
b) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,

c) Aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

d) Posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

e) Teşhir suretiyle,

işlenmesi hâlinde yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur; işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalmış ise verilecek ceza bir yıldan az olamaz.

²⁰ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5cd546ee19b156.34835455, 10.05.2019.

²¹ Büyük Larousse, (İstanbul 1986) C. 18, 11134.

²² Buna karşılık Yargıtay'ın, olayın anlatımlarından cinsel içerik taşımadığı anlaşılan, sanığın mağdura telefon üzerinden gönderdiği mesajlarda *“Aşkım kalbimdeyse, mutluluğun elindeyse, istediğin iki kelimeyse, seni seviyorum.”*, *“Sen benim 61. dakikam, 13. ayım, 5. mevsimim, 7. hissim, 3. gözüm, 2. kalbim, her şeyden bir fazlasın, her yönden farklısın, çünkü sen benim canımsın.”*, *“Seni seviyorum aşkım”* şeklindeki ifadelerini cinsel taciz kapsamında değerlendirdiği görülmektedir, bkz. Yargıtay 2. CD, 23.9.2013, E. 2011/29772, K. 2013/21228. Yine bu yönde başka bir kararda da sanığın mağdura üç gün içerisinde birden fazla kez *“Seni seviyorum”* mesajı göndermesi, bir suç işleme kararının icrası kapsamında değerlendirilip eylemin zincirleme şekilde cinsel taciz suçu oluşturacağı belirtilmektedir, bkz. Yargıtay 14. CD, 21.1.2015, E. 2014/11220, K. 2015/436. Oysa sevmeye duyulan cinsel amaçlarla bağdaştırılamayacağı gibi, cinsel taciz suçunun konusunu da yalnızca cinsel saik taşıyan eylemlerin oluşturması gerektiği açıktır. Bu sebeple Yargıtay'ın bu konudaki hatalı içtihatlarından dönmesi gerekmektedir.

kavram, kanunun gerekçesi ve doktrin tarafından tanımlanmaktadır. 105. maddenin gerekçesine göre cinsel taciz; “*mağdurun vücut dokunulmazlığının ihlali niteliği taşımayan cinsel davranışlardır*”. Öğretide cinsel tacizi, sarkıntılığı da içerecek şekilde geniş tanımlayan, ya da sadece erkekten kadına yönelik gerçekleşen davranışlarla sınırlı olacak şekilde tanımlayan birçok tanım mevcuttur²³. 765 sayılı eski TCK düzenlemeleri dikkate alınarak yapılmış bu tanımların güncelliğini yitirdiği kanaatindeyim. Güncel ve isabetli olduğunu düşündüğüm, tanımlar arasında bir görüşe göre, “*cinsel taciz, cinsel yönden ... mağdurun rahatsız edilmesinden ibarettir*”²⁴. Bir başka görüşe göre de cinsel taciz, “*birey veya bireylerin cinselliklerine yönelen sözlü veya yazılı vücuda temas içermeyen rahatsız edici nitelikte cinsel amaçlı her türlü harekettir*”²⁵. Bu tanımlardan hareketle, cinsel taciz; sözle, yazıyla veya vücut hareketleriyle gerçekleştirilebilmektedir. Önemli olan mağdurun hedef alınarak, fakat mağdura fiziksel olarak temas edilmeksizin cinsel içerikli davranışın gerçekleştirilmesidir.

Yukarıdaki ilk tanımda yazarlar “ahlak temizliğine aykırı olarak” ifadesini kullanmış olsalar da, ben buna katılmamaktayım. Bunun ilk nedeni ahlaka aykırı davranışların çoğunun suç olmasına karşın, bazı ahlaka aykırı olan davranışların suç olarak tanımlanmaması (ör. zina), bazı suçların da ahlaka aykırı olmamasıdır (ör. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na muhalefet suçları gibi). Dolayısıyla suç ile ahlaka aykırılık aynı kavramlar değildir ve birbirleriyle açıklanamazlar. Öte yandan cinsel suçlarda “ahlaka aykırı davranışlar” değil, bireyin cinsel özgürlüğüne yönelik davranışlar yasaklanmakta ve cezalandırılmaktadır. Korunan hukuksal değer bireyin cinsel özgürlüğü olduğu suç tiplerinin “ahlaka aykırılıkla” açıklanması mümkün değildir. Bu açıklamam, cinsel suçların büyük bir kısmının günümüz toplumu açısından “ahlaka da aykırı bulunduğu” gerçeğini yadsımaz, bu doğrudur. Ancak ceza hukuku normunun ahlaka aykırılıkla açıklanamaması gerekir. Dolayısıyla birey ya da toplum tarafından ahlaksızlık olarak algılanmasa ve/veya kabul edilmese dahi, bireyin cinsel özgürlüğüne yönelik bir davranış cinsel suç eylemi oluşturacaktır.

Cinsel taciz eylemleri üç ana grup altında toplanabilir: Cinsiyet tacizi, istenmeyen cinsel ilgi ve cinsel zorlama²⁶. Cinsiyet tacizinde fail mağduru cinsiyeti üzerinden düşmanca veya rahatsız edici şekilde uyarır. İstenmeyen cinsel ilgi, tek taraflı cinsel içerikli davranış veya beyanlar yoluyla mağdura rahatsız edici boyutta ilgi gösterilmesidir. Cinsel zorlama ise mağdurun cinsel davranışlarda bulunma yönünde baskı altına alınması ya da tehdit edilerek zorlanmasıdır. Bu baskının konusu, cinsel saldırı ya da istismar suçlarına konu olacak eylemler olabileceği gibi, bu suçların kapsamına

²³ Bu tanımlar için bkz. **Mehmet Emin Artuk/Ahmet Gökçen/Mehmet Emin Alşahin/Kerim Çakır**, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (17. Ed. Adalet 2018) 330.

²⁴ **Mahmut Koca/İlhan Üzülmüş**, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (4. Ed. Adalet 2017) 337.

²⁵ **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, (n.23) 330.

²⁶ **Azy Barak**, “*Sexual Harassment on the Internet*” (2005) *Social Science Computer Review*, 23(1), 79.

girmeyen cinsel teşhire ya da faili cinsel anlamda arzuladığı yönünde beyana zorlama gibi cinsel davranışlar da olabilir.

C. Cinsel Taciz Formları

İnternet üzerinde gerçekleşen cinsel taciz eylemleri diğer siber cinsel suç türlerine benzer bir şekilde “siber cinsel taciz” (cyber sexual harassment) ismiyle anılmaktadır. Yüz yüze cinsel tacizin üç türü de internet ortamında mevcuttur. Siber cinsel taciz eylemi karşımıza şu formlarda çıkar: Aktif sözlü, pasif sözlü, aktif grafik ve pasif grafik²⁷.

Aktif sözlü tacizde fail mağdura taciz edici nitelikte yazılı veya sözlü cinsel mesajlar göndermektedir. İnternetin ilk zamanlarında çoğunlukla yazılı mesaj şeklinde karşımıza çıkan aktif sözlü taciz eylemleri bugün Whatsapp benzeri internet temelli haberleşme uygulamalarının ve sözlü iletişimi mümkün kılan internet platformlarının yaygınlaşmasıyla gerçek anlamda sıklıkla karşılaşılmaktadır. Pasif sözlü tacizde fail mesajını doğrudan belirli bir mağduru hedef alarak değil, fakat potansiyel mağdurlara yönelik olarak paylaşmaktadır. Aktif grafik cinsel taciz eylemi aktif sözlü eyleme çok benzer şekilde fakat, müstehcenlik içeren görseller kullanılarak gerçekleştirilir. Pasif grafik tacizde de fail belirli bir mağduru hedef almaksın müstehcenlik içeren görseli paylaşır. Bu eylem türlerinden pasif olanlar kural olarak suç teşkil etmeyip, ancak belirli koşullarda cinsel taciz suçunu oluşturabilir. Bunları aşağıda ayrıntılı olarak ele alacağım.

D. Cinsel Taciz Türleri

1. Cinsiyet Tacizi

Cinsiyet tacizi internet kullanıcılarının pek çok türüne sıklıkla maruz kaldıkları bir kavramdır. Cinsiyet tacizinin aktif sözlü olarak gerçekleşmesi mümkündür. Bir cinsiyeti hedef alan aşağılayıcı yorumlar bu kapsamda değerlendirilmelidir. Özellikle trans bireylere yönelik nefret ve aşağılama içeren yorumlar cinsiyet tacizinin bariz örneğidir. Doğrudan aşağılayıcı nitelikte olmasa da rahatsız edici nitelikteki cinsellik içerikli yorumlar da cinsiyet tacizidir. Muhatabına yönelmiş bir cinsel ilgiyi açıkça ifade etmeyen, ya da muhatabını zorlayıcı nitelikte olmayan müstehcen şakalar, yorumlar bu şekildedir. Muhatabı tarafından talep edilmemiş olan ve hoş karşılanmayan bu tür yorumlar tacizdir ve cinsel taciz suçuna sebebiyet verebilir. Aktif sözlü cinsiyet tacizi genellikle sohbet (chat) odaları ve forumlar gibi alanlarda ve internet iletişim araçları (e-mail, Whatsapp vb.) vasıtasıyla işlenir. Ortalama internet kullanıcısının %62’si bu tür istenmeyen cinsellik konulu içeriklere maruz kalmaktadır²⁸.

²⁷ Barak, (n.26) 81.

²⁸ Barak, (n.26) 79.

Cinsiyet tacizi sözlü olabileceği gibi grafik de olabilir. İnternet iletişim araçları vasıtasıyla cinsellik içerikli görsellerin bir muhataba gönderilmesi bunun başlıca örneğidir. Erotik ya da pornografik içeriklerin bunları istemeyen bir muhataba gönderilmesi ve muhatabın da bundan rahatsız olması durumunda cinsel taciz meydana gelir. Burada söz konusu grafik materyalin rahatsız ediciliğinin nasıl belirleneceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Sözelimi çıplaklık içeren basit bir fotoğrafla, şiddet içeren bir pornografik görselin rahatsız ediciliği bir değildir. Üstelik muhatabın kişilik özellikleri ve alıcı ile gönderici arasındaki ilişki de herhangi bir içeriğin rahatsız edici olarak algılanmasında belirleyici olacaktır. Bunlar fiziksel ortamda gerçekleşen cinsel taciz eylemleri açısından da var olan değişkenlerdir ve eylemin taciz niteliğinin belirlenmesinde aynı sorunlar internet dışında gerçekleşen eylemler bakımında da mevcuttur. Bu noktada öğretilerdeki mevcut yaklaşımların ve içtihatların internet ortamında gerçekleşen eylemler bakımından da geçerli ve yol gösterici olacağını düşünmekteyim.

Sözlü ve grafik cinsiyet tacizi pasif formlarda da gerçekleşebilir. Sözlü ya da görsel içerik belirli bir muhatap ya da muhataplar hedef alınmaksızın, potansiyel mağdurlara yönelik internet ortamında yayınlanmış olabilir. Web sitelerinde yayımlanan ses, yazı ve görseller, bazı platformlarda hesap bilgilerinin ayrıntıları (bio) bu şekildedir.

Cinsellik içerikli bir paylaşımın taciz edici olarak nitelendirilmesinde en önemli etken kişilerin rızasıdır. Yetişkinlerin rızalarıyla girebilecekleri erotik ya da porno sitelerden farklı olarak taciz edici paylaşımlar, yanıltıcı tanıtımlar ya da zorlayıcı mekanizmalar (otomatik yönlendirme, pop-up vs) ile muhataplarını kendisine çeker. Cinsellik konulu içeriklere istem dışı maruz kalan internet kullanıcılarının %75'i bu içeriklere özellikle muhatap kılınmamış; otomatik yönlendirme, pop-up ya da arama motorundaki yanıltıcı sonuçlar nedeniyle bu içeriklere kendileri yönelmişlerdir²⁹. Bu da pasif cinsiyet tacizinin ne kadar yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Pasif formlarda gerçekleşen cinsiyet tacizi oldukça yaygın olmakla birlikte bunların TCK m. 105 anlamında suç oluşturması mümkün değildir. Madde düzenlemesinde açıkça “*bir kimseyi*” taciz etme şartı aranmış olmakla mağdurun belirli bir kişi olması zorunludur. Failin muhatabı belli olmayan eylemlerle rastgele kişilerin cinsel dokunulmazlıklarını ihlal ettiği davranışlar cinsel taciz suçuna değil, şartları mevcutsa TCK m. 225'te düzenlenen hayasızca hareketler ya da m. 226'da düzenlenen müstehcenlik suçlarına sebebiyet verebilir. Örneğin kişinin kamuya açık bir alanda kimseyi hedef almadan müstehcen içerikli konuşması ya da müstehcen görselleri sergilemesi bu şekildedir. İnternet ortamında da aynı ölçütler geçerlidir. Bu nedenle davranış bilimleri başta olmak üzere, farklı disiplinler nazarında cinsel taciz olarak sınıflandırılan pasif formdaki cinsel taciz eylemleri, ceza hukuku anlamında cinsel taciz teşkil etmezler.

²⁹ Barak, (n.26) 79.

2. İstenmeyen İlgi

İstenmeyen ilgi, belirli bir mağdur hedef alınarak cinsel konulardaki ilginin rahatsız edici (taciz edici) şekilde ifade edilmesidir. Bireysel iletişim yoluyla gerçekleşen bu tür taciz, failin mağdura cinsel organları, cinsel yaşamı ya da başka yakınlık gerektiren konularda soru sorması veya mağduru cinsel içerikli eylemlere davet, teşvik ya da ikna etmesi şeklinde olur. Cinsiyet tacizinden farklı olarak burada fail mağduru karşılıklılık içeren bir cinsel eyleme yönlendirme kastındadır. Kast edilen eylem, fiziksel ortamda gerçekleşecek bir cinsel eylem olabileceği gibi sanal ortamda gerçekleşecek bir eylem de olabilir (ör. webcam teşhiri ya da siber seks). İstenmeyen cinsel ilgi formundaki taciz eylemi için failin aktif bir eylemi zorunludur. Bu eylem sözlü ya da grafik bir eylem olabilir, fakat her hâlükârda aktif bir eylem olmak zorundadır.

İstenmeyen ilgi formundaki siber cinsel taciz, saldırgan bir tarzda olabileceği gibi daha ılımlı, davetkar bir tarzda da olabilir. Önemli olan mağdur açısından bu eylemin taciz edici boyutta rahatsız edici olarak algılanmasıdır. Bu noktada yine fiziksel ortamdaki cinsel tacize ilişkin kriterlere gönderme yapmak durumundayım. İnternet özelinde ise, özellikle cinsel partner bulma ya da cinsellik içerikli sohbet amaçlı forumlar gibi cinsel ilginin olağan olduğu platformlarda eylemin taciz olarak nitelendirilebilmesi için açıkça saldırgan nitelikte olması gerektiği kanaatindeyim. Elbette böyle bir platformda saldırgan olmayan bir ilginin muhatabı da bu ilgiden rahatsız olabilir. Fakat bu durumda failin TCK m. 30 anlamında hata hükümlerinden faydalanacağı ve kastı kaldıran hata nedeniyle suç oluşmayacağını söylemek mümkündür.

3. Siber Cinsel Zorlama

Siber cinsel zorlama ise cinsiyet tacizi ve istenmeyen cinsel ilgiden daha farklı ve belki de daha ağır bir taciz türüdür. Siber cinsel zorlama, sanal ortamda mevcut ya da mümkün olan zorlama araçlarıyla mağdurun cinsel birlikteliğe yönelik baskı altına alınmasını ifade eder. Siber cinsel zorlama geleneksel cinsel zorlamada kullanılan cebir, tehdit, şantaj vb. zorlayıcı araçlarla gerçekleşebileceği gibi, internet ortamına özgü ve sınırsız sayıdaki zorlayıcı araçlar vasıtasıyla da gerçekleştirilebilir. Sanal ortamda fiziksel cebir mümkün olmasa da bilişim olanakları kullanılarak mağdurun fiziksel cebire eşdeğer ölçekte zorlanması dahi mümkündür. Örneğin mağdurun zorla belirli sayfalara yönlendirilmesi, bir web sitesi ya da iletişim kanalından ayrılmasına izin verilmemesi, bilişim sistemlerine görüntü ya da ses alıcı veya verici zararlı uygulamaların yüklenmesi gibi bilişim casusluğu yöntemleriyle mağdur fiziksel zorlamaya eşdeğer bir şekilde zorlanabilir. Bu durumda cinsel taciz suçu oluşur, ancak fiziksel olmayan bu şekildeki zorlama kıyas ve genişletici yorum yasağı ilkeleri uyarınca TCK m. 108 anlamında cebir suçunun oluşumuna sebebiyet vermez.

Mağdurun fiziksel ortamda ya da internette belirli zararlara uğratılacağından bahisle tehdit edilmesi de sıklıkla karşılaşılan bir cinsel zorlama türüdür. Özellikle mağdurun müstehcen

görüntülerini zorla ya da rızayla ele geçiren fail, mağduru bunları internet ortamında yaymakla tehdit ederek cinsel birlikteliğe zorlamaktadır. Mağdurun tehdit, şantaj, bilişim cihazının ele geçirilmesi, müstehcen fotoğraflarının yayılmasıyla korkutma gibi yöntemlerle zorlanması durumunda cinsel taciz suçuna ilave olarak “*Tebdil*” (TCK m. 106), “*Şantaj*” (TCK m. 107) “*Bilişim sistemine girme*” (TCK m. 243), “*Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme*” (TCK m. 244) suçları ve TCK’nın 132 ile 138. maddeleri arasında düzenlenen özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçları uygulama alanı bulacaktır.

Bunun yanı sıra ağır bir zorlama içermeyen ve başka bir suç da oluşturmayan iz sürme ya da sinsice izlemek anlamına gelen “*stalk*” eylemi de mağdurun üzerinde baskı kurmak için elverişli bir araç olabilir. İnternet ortamında sürekli izinin sürüldüğünü ve takip edildiğini fark eden mağdur kendisini failin talep ettiği cinsel birlikteliğe mecbur hissedebilir. Gerçek hayatta bir kişinin fiziksel olarak takip edilmesinde olduğu gibi internet ortamında da cinsel amaçla yapılan *stalk* cinsel zorlama formunda siber cinsel taciz teşkil edebilir ve TCK m. 105 anlamında cinsel taciz suçunun oluşumuna sebebiyet verebilir.

III. Rıza Dışı Pornografi ve İntikam Pornosu Kavramları

Cinsel taciz suçunun yeni bir işleniş şekli olarak rıza dışı pornografi (Nonconsensual pornography), mağdurun mahrem ve cinsel görüntülerinin yaratılması³⁰, çekilmesi ve/veya yayılması şeklinde tanımlanabilir³¹. Bu bakımdan rıza dışı pornografi tanımı, mağdurun rızasına dayanmadan elde edilen görüntüleri (ör. kişinin gizlice kayıt edilmesi veya cinsel saldırının kayıtları) kapsadığı gibi kişinin yaşadığı özel ilişkisine binaen, verilmesi veya kaydedilmesine rıza gösterdiği görüntüleri de içermektedir³².

Öte yandan, medyatik bir terim olarak intikam pornosu (Revenge pornography) ise mağdurun eski partneri tarafından kaydedilmesine veya kişiye verilmesine rıza gösterdiği cinsel ve mahrem fotoğraf veya videolarının, kişilerin aralarındaki ilişkinin sonlanmasının ardından “intikam”

³⁰ Kişilerin cinsel görüntülerinin yaratılması, teknolojik gelişmelerle birlikte yeni bir fenomen olarak ortaya çıktı. Sahte video teknolojisi ile yalnızca fotoğraflarına sahip olunan bir kişinin yüzü, bir porno videosundaki aktrisin yüzüne monte edilmektedir. “Deepfake” şeklinde adlandırılan videoları üretmeyi sağlayan araçlar daha güçlü ve daha kolay kullanılabilir hale geldikçe, kişiler hayallerindeki cinsel fantezileri internete aktarma imkânı bulmakta. En popüler sahte pornografik görüntüler, ünlülerin yer aldıkları olsa da yazılım için yeterli fotoğrafları bulunan her kişinin deepfake videosu yapılabilir. Elbette bu videolar, yalnızca pornografik amaçlarla sınırlı olarak değil, politik bir figürü siyaseten istismar etmek amacıyla da üretilebilir. Ancak konumuz bağlamında, eski partnerinin görüntülerini elde edemeyen ancak kişiye intikam duygusu ile bu yönde bir istismarda bulunmak isteyen failer, bu görüntüleri yaratarak da söz konusu suçu işleyebilirler.

³¹ **Danielle Keats Citron/Mary Anne Franks**, “*Criminalizing Revenge Porn*” (2014-1), 49 Wake Forest Law Review, 345; **Clare McGlynn/Erika Rackley**, “*Image-Based Sexual Abuse*”, (2017), Oxford Journal of Legal Studies, Vol.37, 534; **Matthew Hall/Jeff Hearn**, *Revenge Pornography: Gender, Sexuality and Motivations*, (Routledge 2018) 15; Cyber Civil Rights Initiative (CCRI), 2017 Nationwide Online Study of Nonconsensual Porn Victimization and Perpetration: A Summary Report, 3.

³² **Citron/Franks**, (n.30) 345.

amacı güderek, rıza dışı paylaşılması anlamına gelmektedir³³. İntikam pornosu kavramının yaygınlığı, terimin her türlü rıza dışı pornografi yerine hatalı olarak kullanımını beraberinde getirmektedir. Oysa rıza dışı pornografi, her zaman intikam amacıyla gerçekleştirilmeyebilir³⁴. Örneğin cinsel saldırı esnasında işlediği fiilin görüntülerini kaydeden fail; bu görüntüleri yayarak ve yayma konusunda mağduru tehdit ederek, mağduru susturma ve aşağılama amacıyla da hareket edebilir³⁵. Failler ayrıca, maddi kazanç sağlama, mağdurun itibarını zedeleme ve mağdurun sosyal ilişkilerine zarar verme motifleriyle de hareket etmektedirler³⁶.

Bununla birlikte pornografi teriminin kullanımı da eleştiri konusudur. İngiltere ve Galler örneğinde olduğu gibi yasalaştırma çalışmalarında tercih edilen pornografi kelimesi, pornografinin özellikle cinsel haz amaçları ile yayımının gerçekleştirilmesi ve görüntüleri içeren eylemin bu eğlenceye yönelik bir seçim olarak algılanabilmesi veya fiillere meşruiyet kazandırma anlamını taşıması nedeniyle, kelimenin kullanımı yerinde olmamıştır³⁷. Pornografi kelimesinin kullanılması ayrıca, kişilerin kendilerini çıplak çekmelerinin veya cinsel bir aktivitede bulunmalarının başlı başına pornografik olduğu kanısını uyandırabileceğinden dolayı eleştirilmiştir³⁸.

İntikam pornosu gibi medya tarafından üretilen bir kavrama karşılık, öğretide de yukarıdaki sebeplere paralel olarak, bu konuyu adlandırma hususunda yoğun bir çalışmaya ve bu yönde bir terminoloji karmaşasına rastlanmaktadır. “Görüntü temelli cinsel taciz” (Image-based sexual abuse)³⁹, “teknoloji destekli cinsel saldırı” (Technology-facilitated sexual violence)⁴⁰, rıza dışı

³³ **Clare McGlynn/Erika Rackley/Ruth Houghton**, “Beyond ‘Revenge Porn’: The Continuum of Image-Based Sexual Abuse”, (2017) *Feminist Legal Studies* 25-1, 25; Hall / Hearn, (n.31) 14; European Parliament’s Policy Department for Citizens’ Rights and Constitutional Affairs, *Cyber Violence and Hate Speech Online against Women*, (2018), [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf), 10.05.2019, 17; **Asher Flynn/Nicola Henry/Anastasia Powell**, *More than Revenge: Addressing the Harms of Revenge Pornography*, Summary Report of the ‘More than Revenge’ Roundtable (Monash University 2016), 4.

³⁴ **Mary Anne Franks**, *Drafting an Effective “Revenge Porn” law: A Guide for Legislators*, (Cyber Civil Rights Initiative 2016), <http://www.cybercivilrights.org/guide-to-legislation/>, 10.05.2019, 2.

³⁵ **Asher Flynn/Nicola Henry/Anastasia Powell**, “Image-based Sexual Abuse”, in Walter S. DeKeseredy and Molly Dragiewicz (Eds), *Routledge Handbook of Critical Criminology*, (2. Ed. Routledge 2018), 306.

³⁶ **McGlynn/Rackley/Houghton**, (n.33), 38; **Flynn/Henry/Powell**, (n.33) 4.

³⁷ **McGlynn/Rackley/Houghton**, (n.33) 38.

³⁸ **Franks**, (n.33) 2.

³⁹ **Asher Flynn/Anastasia Powell/Nicola Henry / Adrian Scott**, “Image-based sexual abuse: The extent, nature, and predictors of perpetration in a community sample of Australian residents”, (2019), *Computers in Human Behavior*, Vol. 92, 393; **McGlynn/Rackley**, (n.31) 535; **Walter S. DeKeseredy/Martin D. Schwartz**, “Thinking Sociologically About Image-Based Sexual Abuse: The Contribution of Male Peer Support Theory”, (2016-4), *Sexualization, Media, & Society* Vol.2, 1.

⁴⁰ **Anastasia Powell/Nicola Henry**, *Sexual Violence in a Digital Age*, Palgrave Studies in Cybercrime and Cybersecurity, (Palgrave 2017), 5; **Anastasia Powell/Nicola Henry**, “Embodied Harms: Gender, Shame, and Technology-Facilitated Sexual Violence”, (2015-6), *Violence Against Women* Vol.21, 759; **Anastasia Powell/Nicola Henry**, “Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research”, (2015-2), *Trauma, Violence, & Abuse*, Vol. 19, 195.

pornografi⁴¹, “istenç dışı pornografi” (involuntarily porn)⁴², intikam pornosu⁴³ gibi kavramlar öğretilen çeşitli yazarlar tarafından tercih edilmiştir.

Ben çalışmamda görüntülerin elde edilmesine nazaran yayılmasına odaklandığımdan rıza dışı pornografi ve en sık karşılaşılan terim olan ve kamuoyu tarafından kabul gören “intikam pornosu”nu yukarıda belirttiğim kapsam ve bağlamda kullanacağım.

A. İntikam Pornosunun Konusunu Oluşturan Görüntülerin Niteliği

İntikam pornosu, mağdurların⁴⁴ mahrem ve cinsel içerikli fotoğraf veya videolarının elde edilmesi ve çevrimiçi veya fiziksel olarak yayılması⁴⁵ aşamalarından oluşmaktadır. Elde etme aşaması fail ile mağdur arasındaki özel ilişkisi neticesinde mağdurun rızası ile gerçekleşirken, görüntüler fail tarafından kayda alınmakta ya da mağdur tarafından fail ile paylaşılmaktadır. Görüntülerin yayılması ise mağdurun rızası dışında ve bazı durumlarda bilgisi dahi olmadan gerçekleşmekte, reddedilme veya aldatılma gibi sebeplerle ilişkinin sona ermesi nedeniyle duyduğu intikam duygusu faili harekete geçirmektedir. Suçun konusunu mağdurun mahrem ve cinsel içerikli, müstehcen görüntüleri oluşturduğundan önce bu kavramların tanımının yapılmasına ve çerçevesinin belirlenmesine ihtiyaç vardır.

1. Müstehcen Görüntü

⁴¹ Citron/Franks, (n.31) 346; Franks, (n.33) 2.

⁴² Anne Burns, “In Full View: Involuntary Porn and the Postfeminist Rhetoric of Choice”, in C Nally & A Smith (eds) Twenty – first Century Feminism: Forming and Performing Femininity, (Palgrave 2015), 93.

⁴³ Hall/Hearn, (n.31) 14.

⁴⁴ Suçun mağdurları çok büyük oranda kadınlardır. Siber Sivil Haklar Girişimi tarafından yapılan araştırma, mağdurların %90’ının kadın olduğunu ortaya koymuştur. Bkz. Cyber Civil Rights Initiative, Cyber Civil Rights Statistics on Revenge Porn, <https://www.cybercivilrights.org/revenge-porn-infographic/>, 10.05.2019. Bu durum, diğer türden siber cinsel suçlar için de geçerlidir. Amerika Birleşik Devletleri Kadına Karşı Ulusal Şiddet Anketi’nde siber takip (cyber stalking) mağdurlarının %60’ının kadın olduğu tespit edilmiştir. Çevrimiçi İstismarın Durdurulması Çalışması (Working to Halt Online Abuse, WHOA) tarafından mağdurlarla yapılan yüzyüze görüşmelerdeki kayıtlara göre ise 2000-2012 yılları arasındaki siber cinsel taciz mağdurlarının %72.5’inin kadındır. Working to Halt Online Abuse (WHOA), Online Harassment/Cyberstalking Statistics, <http://www.haltabuse.org/resources/stats/>, 10.05.2019, Citron/Franks, (n.30) 345. Kadınlar dışında, cinsel azınlık olarak kabul edebileceğimiz; lezbiyenlerin, geylerin, biseksüellerin, transların, interseksüellerin (LGBTİ) siber cinsel suçların mağduru olma ihtimali oldukça fazladır. Bu durum temelde geleneksel fiziksel cinsel taciz suçundan herhangi bir farklılık içermemektedir. Nitekim siber alemde de çevrimiçi cinsel şiddet ve tacizin, toplumsal olarak inşa edilen cinsiyet ve cinsellik hakkındaki heteroseksüel inanç ve tutumlara dayanmaktadır. Failler güç ve kontrol motifleriyle hareket ederek, mağduru farklılıklarından ötürü suçlamakta, aşağılamakta ve damgalamaktadır. Ayrıca bkz. Powell/Henry, “Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research”, (n.40), 196-198.

⁴⁵ İntikam pornosu denildiğinde akla ilk olarak web üzerinden gerçekleştirilen yayma faaliyetleri gelse de bu faaliyetin muhakkak çevrimiçi paylaşım şeklinde icrası gerekli değildir. Mağdurun görüntüleri elden ele de yayılarak intikam pornosu gerçekleştirilebilir. Amerika’da 2007 yılında yaşanan bir olayda durum böyledir. Olayda fail, mağdurun cinsel ve mahrem görüntülerini kaydettiği videonun çok sayıda DVD kopyasını çıkartmıştır. Fail, ilişkisinin sona ermesinden duyduğu öfkeyle bu kopyaları mağdurun adı, adresi ve telefon numarası ile birlikte rastgele otomobillerin ön camlarına yerleştirerek dağıtmıştır. Görüntülerinin kaydedildiğini ve dağıtıldığını habersiz olan mağdur, videoyu cinsel teklif olarak algılayan erkekler tarafından evi pek çok kez ziyaret edilmiş ve telefon ile çok sayıda aranarak rahatsız edilmiştir. Olay için bkz. Citron/Franks, (n.31) 350.

Müstehcen görüntülerin öncelikle, mağdura cinsel yönden zarar verebilecek nitelikteki görüntüler olması gerekir. Bu bakımdan failin saldırısı, kişinin cinsel kimliğini afişe ederek mağdurun kişilik onuruna ve cinsel özerkliğine yönelmeli ve zarara uğratmalıdır⁴⁶.

Kişilerin cinsel organlarını/bölgelerini içeren veya cinsel aktivitelerde bulunduğu esnadaki görüntülerin, müstehcen kabul edileceği şüphesizdir. Bunlar gibi, görüntülerin tümü nazara alındığında, makul bir üçüncü kişi tarafından cinsel içerikli addedilebilecek görüntüler de müstehcen görüntü kapsamında değerlendirilebilir. Makul üçüncü kişi kıstası, Birleşik Krallık kanun koyucusu tarafından benimsenmiştir⁴⁷. Örnek olarak kişinin ayağı, cinsel bölge olarak kabul edilmese de görüntülerin doğası gereği ve bağlamı içerisinde cinsel içerikli bir görüntü oluşturabilir.

2. Mahremiyet

Müstehcen görüntüler ekseriyetle, aynı zamanda kişinin mahrem ve özel alanı kapsamına girer. Ancak bu durum her zaman böyle olmak zorunda değildir. Kişilerin erotik dergi için çektiği çıplak fotoğrafları, cinsel içerikli görüntü olarak sınıflandırılacak iken mahremiyet niteliğini taşımaz. Öte yandan, kişilerin ilişki içerisinde bulunduğu kimseye özel olarak gönderdiği çıplak fotoğraflar ise hem cinsel hem de mahrem görüntüler olarak değerlendirilir⁴⁸.

Bu noktada cevaplanması gereken önemli bir soru, kişinin görüntüsünü başka kişi veya kişilerle paylaşmasının görüntüleri alenileştirme olarak kabul edilip edilmeyeceğidir. Bu sorunun cevabı ise elbette hayır olmalıdır, kişinin fotoğrafını bir kimseye paylaşması bu içeriğin herkesle paylaşılabilir ve diğer tüm kimseler tarafından erişilebilir olduğuna rıza gösterdiği anlamına gelmez.

Nitekim intikam pornosunun ilk aşamasını oluşturan görüntülerin elde edilmesinde genellikle, kişinin özel ilişkisine duyduğu güven neticesinde rızaya dayalı paylaşımları söz konusu olmakta ve ikinci aşamasını oluşturan ifşa ve yayılma ise rıza ve çoğunlukla bilgi dışı gerçekleşmektedir⁴⁹. Ancak yapılan bu paylaşım kişiye özeldir ve bu paylaşımı yayma yetkisi tanımamaktadır. Örneğin, ödeme yapmak için kasiyere banka kartımızı uzattığımızda bu kasiyerin o kartı şahsi ödemeleri için kullanamayacağı veya hastalık teşhisi amacıyla hassas nitelikte verilerin doktorlar ile paylaşıldığında doktorların bu verimizi başkalarıyla paylaşamayacağı gibi kişilerin sevgililerine gönderdikleri fotoğraflar için de aynı durum söz konusu olacaktır⁵⁰. Örnekte ele aldığım ilk hareketin, “*Bankacılık veya kredi kartlarının kötüye kullanımı*” (TCK m. 245); ikinci hareketin,

⁴⁶ McGlynn/Rackley, (n.31) 543.

⁴⁷ UK Legislation, Criminal Justice and Courts Act 2015, Sec. 35.

⁴⁸ McGlynn/Rackley, (n.31) 544.

⁴⁹ Bununla birlikte, suçun ilk aşamasında mağdurun gizlice görüntülenmesi de söz konusu olabilecektir. Gizli çekilen görüntülen mahremiyeti ihlal ettiği şüphesiz olmakla birlikte, rızaya dayalı elde edilen görüntüler de paylaşmaya yönelik rızanın bulunmaması nedeniyle, mahrem görüntü niteliğini taşımaktadır.

⁵⁰ Citron/Franks, (n.31) 355.

“Verileri hukuka aykırı olarak verme” (TCK m. 136) suçlarını oluşturacağı gibi intikam pornosu da Türk Ceza Hukuku bakımından işleniş şekli bakımından çeşitli suçlara vücut verecektir. Bu konu özellikle aşağıda detaylı bir şekilde inceleneceğinden, detaylarına girmemekteyim.

Mahrem görüntüler bakımından tartışmaya değer bir başka konu da görüntülerin kamusal alanda çekilmiş olması durumunda da mahrem niteliği taşıyıp taşımadığıdır. Görüntülerinin kamusal alanda çekilmemiş olması, içerikleri doğrudan mahrem nitelikte kılmayacağı gibi kamusal alanda çekilmiş olması da görüntülerin aleni olduğu kabulünü gerektirmez⁵¹. Bu noktada yalnızca kişilerin görüntülerinin yayılması yönündeki iradeleri ve bunu açık bir şekilde sözle veya davranışlarıyla ortaya koymaları, görüntüleri aleni hale getirebilir. Zira, kamusal alan ile özel hayatı birbirinden keskin çizgilerle ayırmak mümkün olmamakta⁵² ve kamusal alanda da kişilerin özel alanını kapsayan mahremiyet talepleri söz konusu olabilmektedir. Bu bakımdan görüntülerin çekilme yeri de belirleyici değildir.

Nihayet, mahrem görüntü bakımından alınması gereken temel kriter görüntü sahibinin, içeriğin ne genişlikte bir çevre tarafından erişilmesini istediği olmalıdır. Bu çevre tek bir kişiden ibaret olduğu gibi birden fazla kişiyi yani küçük bir grubu içerebilir ancak bu durum görüntülerin mahrem niteliğini değiştirmez. Bununla birlikte, cinsel her türlü görüntünün aynı zamanda kişinin mahremi olduğu da karine olarak kabul edilmelidir. Müstehcen görüntülerin aleniyeti, ancak görüntü sahibinin belirli bir kişi veya kişilere yayınlanması için rıza göstermesi veya kendi rızası dahilinde yayınlaması ile gerçekleşebilir⁵³.

B. İntikam Pornosunun Cinsel Dokunulmazlığa Karşı İşlenen Bir Suç Olarak Değerlendirilip Değerlendirilemeyeceği Sorunu

İntikam pornosunun, cinsel taciz olarak mı yoksa yalnızca kişilerin özel hayatının gizliliğini ve kişisel veri haklarını ihlal eden davranışlar olarak mı kabul edileceği, kavramın tartışmaya açık bir başka hususudur. Belirtmem gerekir ki, intikam pornosunun özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği şüphesizdir ancak bu tür davranışların yalnızca mahremiyeti ihlal eden davranışlar olarak nitelendirilmeleri; eylemin cinsel, cinsiyetçi ve hukuksal değer bakımından kişilerin cinsel özgürlüğüne ve özerkliğini hedef alan tarafını hiçbir şekilde dikkate almama yanlısını doğurur.

Bir eylemin cinsel dokunulmazlığı ihlal edip etmediğinin belirlenmesi, cinsel dokunulmazlığa karşı saldırının ne olduğunun belirlenmesini gerektirir. Cinsel dokunulmazlığa karşı saldırı; taciz edici, korkutucu, zorlayıcı, tehditkâr ve şiddetli bir biçimde cinsel kimliğe, cinsel

⁵¹ McGlynn/Rackley, (n.31) 545.

⁵² Helen Nissenbaum, “Protecting Privacy in an Information Age: The Problem of Privacy in Public” (1998), Ethics & Behavior, 208-209.

⁵³ McGlynn/Rackley, (n.31) 544.

özerkliğe ve bütünlüğe yönelmiş saldırılar şeklinde karakterize edilir⁵⁴. Tüm bu unsurlar göz önüne alındığında suçun neticeleri bakımından mağdurun yaşadığı deneyimin, failin yönelmiş olduğu eylemin temelde cinsel taciz suçu ile özdeş olduğu ve yalnızca teknoloji ile birlikte suçun yeni bir işleniş biçimi olduğu anlaşılr.

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi) 40. maddesi, *"Taraflar bir şahsın onurunu ihlal etme etkisi yaratan veya bu maksatla gerçekleştirilen, ve özellikle de aşağılayıcı, düşmanca, hakaretamiz, küçük düşürücü veya saldırgan bir ortam yaratırken, her türlü istenmeyen, cinsel mahiyette sözlü veya sözlü olmayan veya fiziksel davranışın cezai veya diğer yasal yaptırıma tabi olmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır."* şeklinde cinsel tacizi tanımlamıştır.

Tanım nazara alındığında, mağdura cinsel yönden gerçekleştirilen saldırının doğasının ve failin yöneldiği hukuksal değerin esas alınarak bir eylemin cinsel saldırı olup olmadığının belirlenmesi gerektiği anlaşılr. Bu bakımdan rıza dışı pornografi ve intikam pornosu, cinsel dokunulmazlığa karşı bir saldırı olmakla birlikte cinsel tacizin bir türevi veya işleniş biçimi olarak veya bağımsız bir suç tipi olarak ceza kanunlarında kendisine yer bulmalıdır.

Nitekim birçok ülke intikam pornosunu yasal düzenlemelere konu yapmakta ve ceza hukuku bakımından da suç tipi olarak düzenleme çalışmalarında bulunmakta, dünyada bu çalışmalar birçok sivil toplum örgütü tarafından da takip edilmektedir. İntikam pornosu yasalarının ilki, İsrail tarafından 2014 yılında yapılmış olup intikam pornosunun cinsel dokunulmazlığı ihlal eden bir suç olarak sınıflandırmakta ve faillerine 5 yıla kadar hapis cezası öngörmektedir. Belçika da 2015 yılında çıkardığı yasa ile hem intikam pornosunu hem de röntgencilik (voyeurism), 6 aydan 15 yıla kadar hapis cezası gerektiren bir suç olarak düzenlemiştir. İngiltere ve Galler de 2015 yılında yürürlüğe giren Ceza Adaleti ve Mahkemeleri Yasası (Criminal Justice and Courts Act 2015) ile intikam pornosunu suç olarak tanımlamış ve faillerine 2 yıla kadar hapis cezası öngörmüştür. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise Washington DC'de dahil olmak üzere, 45 eyalette intikam pornosu yasaları bulunmaktadır.

En yeni düzenleme ise İtalya tarafından getirilmiştir. "Kırmızı Kod" adı verilen kanun, kadınları şiddet ve ısrarlı takipten (*stalking*) korumayı ve intikam pornosu faillerini cezalandırmayı hedeflemektedir. İntikam pornosunu suç olarak düzenleyen İtalya mevzuatında, failer altı yıla kadar hapis veya 15.000 Euro'ya kadar para cezası ile yargılanacaktır.

C. İntikam Pornosunun Mağdur Üzerinde Etkileri

⁵⁴ Liz Kelly, "The Continuum of Sexual Violence" (1987) in Hanmer J., Maynard M. (eds) Women, Violence and Social Control, Explorations in Sociology (British Sociological Association Conference Volume series). (Palgrave Macmillan 1987) 46; McGlynn/Rackley/Houghton, 36.

İntikam pornosunun yayılması, mağdur üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak birçok olumsuz etki bırakmaktadır. Bu etkiler, üç ana grup halinde toplanabilir. Bunlar, kişiye verilen fiziksel, psikolojik ve finansal zararlar, kişi haysiyetinin ve gizliliğinin ihlali ve cinsel özgürlüğün ve ifadenin engellenmesi şeklinde sayılabilecektir.

Öncelikle, intikam pornosu mağdurları üzerinde ağır bir psikolojik etki yaratmaktadır. Kişiler hayatlarının en mahrem alanlarının çok sayıda kişinin erişimine açılması, yaşadıkları aşağılama ve utanç duyguları nedeniyle çok yüksek oranda anksiyete ve panik atak sorunları ile karşı karşıya kalmaktadır⁵⁵. Kişilerin yaşamış olduğu bu mental sorunlar, intikam pornosunun doğası gereği internette sürekli ve herkes tarafından erişilebilir olması nedeniyle, sıklıkla tekrarlanmakta ve her an kişilerin karşısına çıkmaktadır. Bu durum da psikolojik yaraların sarılmasına izin vermemekte, mağdurlar bu aşağılanma ve utanç duygusundan kurtulamamaktadır. Kişiler, her gün görüntülerinin başka kimseler tarafından da erişildiği düşüncesiyle yaşamakta ve çıplak görüntüleri bir sapık tarafından internete yayılan Amerikalı ünlü spor spikeri Erin Andrews'un ifadesiyle, *“her gün mağdur olmaktan kurtulamamaktadır.”*⁵⁶.

Bunun dışında, kişilerin görüntülerinin paylaşıldığı sayfalarda mağdurun iletişim bilgileri, sosyal medya hesapları ve adresleri de bulunup ilişkilendirilebilmekte (doxxing)⁵⁷ ve bu durum ifşa edilen mağdurlarda yalnızca psikolojik değil fiziksel zarar verme tehlikesini doğurmaktadır⁵⁸. Bilgiler vasıtasıyla takibe açık hale gelen mağdurlar, cinsel saldırıya maruz kalma korkusuyla yaşamakta ve bir kısmı için de bu durum gerçeğe dönüşmektedir.

Siber Sivil Haklar Girişimi'nin (Cyber Civil Rights Initiative) kurucusu ve “İntikam Pornosuna Son Verin” (End Revenge Porn) hareketinin öncüsü Holly Jacobs da suçun mağdurlarından biridir. Jacobs'ın başına gelen olayda, yüzlerce web sitesi aracılığıyla eski sevgilisi tarafından elde edilmiş cinsel içerikli fotoğrafları yayılmış, özgeçmişi ve e-posta adresi kullanıcılar ile paylaşılmıştı⁵⁹. Bazı web sitelerinin yaptığı paylaşımlarda da para için cinsel birliktelik yaşadığı ve öğrencileriyle cinsel birliktelik yaşadığı gibi gerçeği yansıtmayan bilgiler bulunmaktaydı.

⁵⁵ Cyber Civil Rights Initiative'in bu konuda yaptığı araştırmaya göre mağdurların %93'ü ağır manevi sıkıntı ve anksiyete sorunları yaşamaktadır. Cyber Civil Rights Initiative, (n.44).

⁵⁶ **Citron/Franks**, (n.31) 364; **Hall/Hearn**, (n.31) 19.

⁵⁷ Doxxing adıyla bilinen bu taciz tekniği, kişilerin sosyal medyadaki varlıkları üzerinden çeşitli kişisel verilerine; adreslerine, telefon numaralarına ulaşılması ve sonrasında bu bilgilerin afişe edilmesidir.

⁵⁸ Amerikan bilgisayar güvenliği yazılımı şirketi McAfee'nin 2013 yılında yapmış olduğu bir araştırmaya göre, mağdurların %2'sinin sosyal güvenlik numaraları, %14'ünün iş ve %16'sının ev adresleri afişe edilmektedir. Yine mağdurların %26'sının e-posta adresi, %49'unun sosyal medya bilgileri ve %59'unun kimlik bilgileri yapılan müstahcen paylaşımlarla birlikte afişe edilmektedir. Bkz. McAfee, *“Love, relationships, and technology: How we expose ourselves today”*, (2013), <https://promos.mcafee.com/offer.aspx?id=605366&culture=en-us&cid=140612>, 10.05.2019.

⁵⁹ **Citron/Franks**, (n.31) 367, **Franks**, (n.33) 13, **Micheal Salter**, *Responding to revenge porn: Gender, justice and online legal impunity*, (2013), Paper delivered at: Whose justice? Conflicted approaches to crime and conflict, University

Jacobs durum karşısında polise başvurduğunda kolluk görevlileri, fotoğrafları kendi rızası ile eski erkek arkadaşı ile paylaştığından bu konuda bir şey yapılamayacağını belirtmiştir. Jacobs, intikam pornosu nedeniyle; ismini değiştirdiğini, işini değiştirdiğini, doktora öğrencisi olmasına karşın kendi alanında akademik yayın yapmayı bıraktığını, e-posta adresini dört kez ve telefon numarasını üç kez değiştirmek zorunda kaldığını açıklamaktadır⁶⁰.

Mağdurlar, suçun finansal neticeleri ile yüzleşmek durumunda da kalabilmektedirler⁶¹. Web üzerinden erişilebilen kişiye ilişkin bilgiler, işe alım süreçlerinde karar verici olmaktadır⁶². Bu durum kişilerin iş bulamamasına veya çalıştıkları işlerden ayrılmasına sebep olmaktadır. Bir işte çalışan mağdurlar, işyerinde görebilecekleri baskı, kişilerin kendilerine saldıracakları korkusu ve toplum içerisinde yaşadıkları utanç duygusu nedeniyle iş hayatlarına devam edememektedir. Hollie Toups isimli 33 yaşındaki bir öğretmene ilişkin intikam pornosu vakasında, mağdurun çıplak fotoğrafları; ev adresi ve Facebook profili ile birlikte, bir porno sitesinde paylaşılmıştır. Toups, evden tek başına ayrılamadığını çünkü başına nelerin geleceğini bilemediğini ifade etmektedir⁶³. Sadece kişilerin işe devam edememeleri değil, durumdan haberdar olan işverenlerin de mağdurun işine son verdiği görülmektedir⁶⁴.

Mağdurlar benzer şekilde öğrenim gördükleri okulları ve yaşadıkları şehirleri değiştirmek zorunda kalmakta, toplum içerisinde kendini ifade etmekten kaçınmakta, sosyal medya hesaplarını kapatmaktadır⁶⁵. Aslında sonuç olarak, bu suçun mağdurları toplumsal yaşamdan izole edilmeye

of Western Sydney, https://www.academia.edu/4585975/Responding_to_revenge_porn_Gender_justice_and_online_legal_impunity, 10.05.2019, 3.

⁶⁰ **Holly Jacobs**, "Being A Victim Of Revenge Porn Forced Me To Change My Name", (2013), Thought Catalog, <https://thoughtcatalog.com/dr-holly-jacobs/2013/11/being-a-victim-of-revenge-porn-forced-me-to-change-my-name/>, 10.05.2019.

⁶¹ **Mycglynn/Rackley**, (n.31) 547.

⁶² Bu konuda 2009 yılında yapılan bir araştırma, işe alım sürecinde adayların web üzerinden ulaşılan bilgilerin ve bilgiler sonucu edinilen kanaatin son derece önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. İnsan kaynakları yetkililerinin %80'i adaylar hakkında web araştırması yapmakta ve yapanların %89'u bu araştırmalardan edindikleri kanının işe alım sürecine etki ettiğini belirtmektedir. Ayrıca elenen adayların, %70'i hakkında çevrimiçi edinilen bilgiler rol oynamaktadır. Bkz. **Cross - Tab**, Online Reputation in a Connected World (2009), https://job-hunt.org/guides/DPD_Online-Reputation-Research_overview.pdf, 10.05.2019. Bundan 10 yıl önce dahi durum böyleyken, günümüzde kişilerin sosyal medya varlıklarının, yalnızca işe alım süreçlerinde değil, hayatlarının tümünde oldukça büyük bir rol oynadığı söylenebilir.

⁶³ **Citron/Franks**, (n.31) 351.

⁶⁴ **Citron/Franks**, (n.31) 351; **Danielle Keats Citron**, "Revenge porn should be a crime in U.S.", (2014), CNN, <https://edition.cnn.com/2013/08/29/opinion/citron-revenge-porn/>, 10.05.2019.

⁶⁵ **Mary Anne Franks**, "The Fight Against Digital Abuse: The View from the US" (2015), Womensaid, <https://www.womensaid.ie/16daysblog/2015/12/15/the-fight-against-digital-abuse-the-view-from-the/>, 10.05.2019. Cinsel taciz sonucunda mağdurun işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalması, TCK'da da cinsel taciz suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hali olarak düzenlenmiştir. Cinsel taciz süreklilik arz etmese veya sona ermiş olsa dahi filin doğurduğu psikolojik etkiler, mağdurun ilişkilerini sağlıklı olarak sürdürmesine engel olmuş ve ayrılmasına sebep olmuşsa bu hal uygulama alanı bulacaktır.

mecbur bırakılmaktadırlar. Nitekim burada cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan farklı olarak, tüm internet alemi suçun tanığıdır.

Suçun başka bir neticesi de kendini, kişi haysiyetine yönelik gerçekleştirilen saldırı da ve özel hayatın gizliliğini ihlal anlamında gösterir⁶⁶. Kişinin mahrem kalması gereken müstehcen fotoğraflarının internetteki herkes tarafından erişilebilir olması başlı başına kişinin onur ve haysiyetini zedelerken, daha önce belirttiğim gibi, bu görüntüler ile birlikte çoğu zaman mağduru aşağılayan ve hakaretamiz yazılar da paylaşılmakta ve bu anlamda manevi kişiliğe yönelik bir saldırı niteliğini taşımaktadır.

Siber cinsel suçlar ve intikam pornosu özelinde ise bu tarz paylaşımların yapılması, tacizin odağında yer almasa da kadınlara, bunun kendi başlarına da gelebileceği mesajını göndermekte, doğrudan istismara katılmamış ancak kadınlara karşı benzer bir tutum sergileyen veya istismarın “sadece biraz eğlenceli olduğunu” düşünen kimselerin bu davranışlarını ise meşrulaştırmaktadır⁶⁷. Bu bakımdan intikam pornosu ile gerçekleştirilen saldırılar yalnızca ilgili kişinin haysiyetini değil, aynı zamanda yer aldığı kadın topluluğunu ve kimliğini de hedef almaktadır⁶⁸.

Özel hayatın gizliliğini ihlal bakımından ise suçun ilk aşaması olan görüntülerin elde edilmesi, intikam pornosunda genellikle, mağdurun rızası ile gerçekleştiğinden ihlal niteliği taşımasa da kişilerin rızası ve bilgisi dışında söz konusu görüntülerin yayılması ise şüphesiz her durumda kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal teşkil etmektedir. Bu durum öte yandan, veri ilgililerinin kişisel veri üzerindeki haklarını ve kontrol alanını da ortadan kaldıracığından, kişisel verilerin korunması hakkının ihlalini de oluşturur.

Son olarak, manevi kişiliğin bir yansıması olan cinsel kişilik, ifade ve özerklik de suç ile birlikte zarar gören değerlerdendir. Dahası, mağdur kadınların görüntülerini ilk başta rızayla paylaşımları nedeniyle kişiler, toplum tarafından suçun baş sorumlusu ve eylemin başlatıcısı olarak algılanmakta, mağdurlar kendi istismarlarının başlıca sorumlusu addedilmektedir⁶⁹. Bu bakış açısı ne yazık ki, toplumda söz konusu suça ve suçluluğa olan tavrını yumuşatmakta, mağdurların tabiri caizse gardını düşürmektedir.

D. İntikam Pornosunun Yaygınlaşması - Web Siteleri

⁶⁶ McGlynn/Rackley, (n.31) 549.

⁶⁷ McGlynn/Rackley, (n.31) 550.

⁶⁸ Esasında intikam pornosu türünde olsun olmasın her türden pornografik içerik, kadını erkeğin cinsel deneyimi için nesneleştirmekte ve genel bir pratik olarak kadının kullanılan ve sahip olunan bir meta algısını güçlendirmektedir. Bkz. **Jeremy Waldron**, *The Harm in Hate Speech*, (Harvard University Press 2012), 74 vd.

⁶⁹ McGlynn/Rackley, (n.31) 551, *Michael Salter / Thomas Croft / Murray Lee, 'Beyond Criminalization and Responsibilisation: Sexting, Gender and Young People'* (2012–13) 24(3) *Current Issues In Criminal Justice*, 309; **Hall/Hearn**, (n.31) 21.

İntikam pornosunun bu derece yaygınlaşması ve önemli bir toplumsal sorun olarak ülkelerin karşısına çıkmasında akıllı telefonların ve internet erişiminin rolü yadsınamaz⁷⁰. Teknoloji her türden suçların işleniş biçimlerini değiştirdiği gibi bu etkisini cinsel suçlar bakımından da göstermektedir. Kişilerin mahrem cinsel görüntülerinin bu türden cinsel içeriklerin paylaşıldığı web-sitelerine yayılması ve birçok ünlü ismin bulut sistemindeki hesaplarının ele geçirilerek şahsi görüntülerinin paylaşılması, bugün basında sıkça karşılaştığımız haberlerden biri oldu⁷¹.

Gelişmelere paralel olarak, intikam pornosu da hatırı sayılır bir sektör haline geldi. Hunter Moore'un popüler "Is Anyone Up?" isimli web-sitesi Nisan 2012'de kapatılmadan önce, günlük 300,000'den fazla ziyaretçi tarafından görüntülenmekteydi⁷². Moore site içerisinde bir yükleme formu oluşturmuştu ve bu form, içerik sağlayıcının sorumluluğunu son derece sınırlayan Amerikan 1996 İnternet İletişim Kararı'na dayanmaktaydı⁷³. Kişiler formu doldurmak ve görüntüleri içerik sağlayıcının web sitesine yüklemek ile birlikte bu konudaki hukuki sorumluluğu da üstlenmekteydiler.

Amerikan mevzuatı nedeniyle Moore, istismar edici ve aşağılayıcı tutumundan ötürü sorumlu tutulamamaktaydı. Söz konusu web sitesinde, kişilerin müstehcen görüntülerine kimlik bilgileri ve sosyal medya hesapları ile birlikte yer verilmekteydi. Moore ayrıca mağdurların içeriğin kaldırılması taleplerine de hiçbir şekilde karşılık vermemekteydi. Sitenin "Günlük Nefret" (Daily Hate) isimli bölümü, görüntüleri rıza dışı paylaşılan kişilerin şikayetlerinden oluşmaktaydı. Moore bu kısımda mağdurun şikâyeti ile birlikte görüntülerine yer vererek, daha fazla istismara ve psikolojik şiddete yol açmıştı⁷⁴.

Ancak Moore'un, söz konusu web sitesini yönetmesi onun için oldukça kârlı oldu⁷⁵. Moore siteye aldığı reklamlardan, 8 bin ile 30 bin dolar arasında aylık gelir elde etmekteydi. Ancak 2012 yılında FBI tarafından yürütülen soruşturmada, Moore'un bilgisayar korsanlarıyla olan bağlantıları araştırılmaya başlandı. Gelişmeler üzerinde web sitesini kapatan Moore'un 2013 yılında da

⁷⁰ McGlynn/Rackley, (n.31) 536; Flynn/Henry/Powell, (n.33) 4.

⁷¹ Başta ünlü Hollywood aktrisi Jennifer Lawrence olmak üzere, "Celebgate" adıyla anılan birçok ünlü kişinin hesaplarının ele geçirilerek müstehcen fotoğraflarının paylaşıldığı skandal 2014 yılında gerçekleşmişti. Lawrence yaptığı açıklamada, fotoğraflarının çalınmasını cinsel suç olarak adlandırmıştı. Vanity Fair, "Jennifer Lawrence Calls Photo Hacking a 'Sex Crime'", (2014) <https://www.vanityfair.com/hollywood/2014/10/jennifer-lawrence-cover>, 10.05.2019. ABD'de görülen yargılamada faillerden Ryan Collins hakkında bilişim sistemindeki fotoğrafları çalmasından ötürü 18 ay hapis cezasına hükmedilmişti. BBC, "Celebgate back: Collins sentenced over nude photos theft", (2016), <https://www.bbc.com/news/technology-37796986>, 10.05.2019.

⁷² Dave Lee, "IsAnyoneUp's Hunter Moore: 'The net's most hated man'", (2012), BBC, <https://www.bbc.com/news/technology-17784232>, 10.05.2019; McGlynn/Rackley/Houghton, (n.33) 29.

⁷³ Salter, (n.60) 4.

⁷⁴ Salter, (n.60) 4.

⁷⁵ Salter, (n.60) 4; Hall/Hearn, (n.31) 21.

Kaliforniya eyaletinde bulunan evi basıldı. Moore'un şifre korumalı bilgisayarlardan ve e-posta hesaplarından, cinsel içerikli görüntülerin çalınması için bilgisayar korsanlarına ödeme yaptığı anlaşıldı⁷⁶. 2014 yılında tutuklanan Moore hakkında 5 yıl 6 ay hapis cezasına hükmedildi⁷⁷. Elbette Moore'un cezalandırılması intikam pornosundan kazanç elde etmek isteyen kişileri durdurmadı. Bugün üç binin üzerinde yalnızca intikam pornosu içeriği sağlayan web sitesinin olduğu tahmin edilmektedir⁷⁸.

İntikam pornosuna konu olan fotoğraf veya videolar da fail yalnızca kendi erişimi için görüntüleri elde etse, kaydetse veya kaydetmese; bu görüntüler eninde sonunda görüntülerin paylaşılması için oluşturulmuş bu web-sitelerine yüklenmektedir. Sektörün ekonomik gelişmişliği faillerin finansal motivlerle hareket etmesine ve sektörün yaygınlığı ise mağduru aşağılama ve psikolojik şiddet uygulama amaçlarına hizmet etmektedir.

Elbette bu görüntülerin en ağır ve mütecaviz şekli, cinsel saldırı sırasında çekilmiş görüntülerdir. 2013'te Amerika'da gerçekleşen bir olayda, iki lise futbol oyuncusunun 15 yaşındaki bir genç kıza cinsel saldırıda bulunmaları medyada büyük yankı getirmişti⁷⁹. Medyada konunun bu kadar yer bulmasının başlıca nedeni ise faillerin cinsel saldırıda bulunurken, bunu çevrimiçi ve canlı olarak yayınlamalarıdır. Görüntüler sonrasında mağduru aşağılamak ve taciz etmek için kullanılırken, mağdur aynı zamanda birçok ölüm tehdidi ile karşılaşmıştır. Öte yandan madalyonun öteki yüzünde, maruz kaldığı şiddet nedeniyle olaya dair hiçbir şey hatırlamayan genç kıza karşı işlenen suçu da aynı zamanda, söz konusu görüntüler ortaya çıkarmıştır.

Web sitelerinin, intikam pornosu bakımından önem taşıyan diğer bir yönü ise bu sitelerin suça aracılık etmeleridir. Görüntülerin yayılmasında ilk aşamada intikam almak isteyen fail bulunurken, intikam pornosu web siteleri görüntüleri tüm internet aleminin erişimine açarak, suçun işlenmesine aracılık etmektedir. "İkincil dağıtıcı" olarak adlandırılabilen bu web siteleri, görüntülerin herkese yayılmasına ve "viral" olmasına sebep olurken, kimi zamanda görüntüleri birtakım aşağılayıcı ifadeler ve kişilerin verileri ile birlikte paylaşarak suçun haksızlık içeriğini arttırmaktadır⁸⁰.

⁷⁶ Citron/Franks, (n.31) 368.

⁷⁷ Abby Olheiser, "Revenge porn purveyor Hunter Moore is sentenced to prison", (2015), Washington Post, https://www.washingtonpost.com/news/the-intersect/wp/2015/12/03/revenge-porn-purveyor-hunter-moore-is-sentenced-to-prison/?utm_term=.c77228683d0f, 10.05.2019.

⁷⁸ DeKeseredy/Schwartz, (n.39) 2.

⁷⁹ McGlynn/Rackley/Houghton, (n.33) 35.

⁸⁰ McGlynn/Rackley, (n.31) 541.

E. İntikam Pornosunun Türk Ceza Kanunu Bakımından Değerlendirilmesi

İntikam pornosu davranışı, işleniş şekline göre TCK'daki birtakım suç tipine uygun olabilir. Öncelikle kişilerin görüntüleri kişisel veri niteliğinde olduğundan, suçun ilk aşamasında görüntülerin rıza dışı kayda alınmış olması ihtimalinde fail, “*Kişisel verilerin kaydedilmesi*” (TCK m. 135) suçunu oluşturur. Mahrem ve müstehcen bu görüntüler veri ilgisinin cinsel yaşamına ilişkin olduğundan fail, bu suçun nitelikli hali uyarınca cezalandırılmalıdır. Benzer şekilde ilk aşamada görüntülerin mağdurun bilgisayar, e-posta veya kullanmakta olduğu bulut sisteminden çalınarak elde edilmesi halinde de failin bu hareketleri, bilişim sistemine hukuka aykırı girildiğinden “*Bilişim sistemine girme*” (TCK m. 243) suçunu ve veriler mağdurun hesabından genellikle faile ait olmak üzere, başka bir sisteme gönderildiğinden “*Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme*” (TCK m. 244/2) suçunu meydana getirir. Ayrıca bu görüntüler mağdurun kişisel verileri niteliğinde olduklarından, “*Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” (TCK m. 135) suçu da söz konusu olacaktır. Benzer şekilde pornografik görüntüleri web sitesine yükleyen fail ve bu görüntüleri herkesle paylaşan web sitesi yöneticileri, “Müstehcenlik” (TCK m. 226) suçundan da sorumlu tutulabileceklerdir.

Görüntülerin elde edilmesinin ve yayınlanmasının, kişilerin özel alanlarına ilişkin görüntüleri içermesi bakımından “*Özel hayatın gizliliğini ihlal*” (TCK m. 134) suçunu oluşturacağı da şüphesizdir. İntikam pornosu görüntülerini failin, mağduru tehdit amacıyla kullanılması halinde 106. maddede düzenlenen “*Tehdit*” suçu uygulama alanı bulacak iken, bu tehdidin mağdurla zorla birlikte olma amacını içermesi ve mağdurun rızası dışında cinsel birliktelik yaşamaya mecbur kalması halinde de intikam pornosu ayrıca “*Cinsel saldırı*” suçuna araç olarak kullanılabilir.

İntikam pornosu son olarak, “*Cinsel taciz*” (TCK m. 105) suçu bakımından değerlendirilebilecektir. Kişilerin cinsel özgürlüklerini, kimliklerini, cinsel açıdan kendini ifade etme şekillerini ve özerkliklerini koruyan cinsel taciz suçunun kapsamını, fiziksel temas oluşturmeyen ancak kişileri cinsel amaçlı olarak taciz eden her türlü davranış oluşturmaktadır. Fail intikam pornosu eylemini gerçekleştirerek, tam da suç ile korunan hukuksal değere yönelmekte, mağduru cinsel yönden yıpratmayı ve cinsel özgürlüğünü kısıtlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca intikam pornosunun, her türden cinsel saldırının; taciz edici, korkutucu, zorlayıcı, tehditkâr karakteristiğini taşıdığı göz önüne alındığında, hareketin cinsel dokunulmazlığa karşı bir saldırı teşkil ettiği kabul edilmelidir. Bu bakımdan kanımca intikam pornosu faili, cinsel taciz suçu bakımından da sorumlu tutulmalıdır.

Ayrıca içerik sağlayıcı web sitesi yöneticileri de şayet yalnızca intikam pornosu veya ifşaya yönelik olarak sitelerini kurgulamışlarsa, maddi yardım eden/müşterek fail sıfatıyla sorumlu tutulacaklardır. Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya platformları, intikam pornosu

paylaşımına özgülmemiş olduğundan burada bir iştirak iradesinden bahsedilemeyecektir. Ancak intikam pornosu paylaşımı yapılması için platform oluşturan ve bunu finansal bir gelire dönüştüren web siteleri için iştirak iradesinin ve suçun işlenişine sundukları nedensel katkının varlığı söz konusudur.

Ancak yukarıdaki suç normlarının hiçbiri yukarıda tanımlamış olduğum haksızlığın içeriğini tam olarak karşılamamaktadır. Bu karşılıksızlık hem suç tipi hem de yaptırım açısından geçerlidir. İntikam saikiyle özel hayatın gizliliğini ihlal, özellikle çıplak ve/veya cinsel ilişki fotoğraf ve görüntülerinin internet üzerinden yayılması başlı başına farklı bir eylem türüdür. Bu farklılık suçun hem hareket unsuru hem de manevi unsuru açısından söz konusudur. Öte yandan suçun mağdur, mağdur yakınları ve toplum üzerinde oluşturduğu etki bakımından karşılığı olan yaptırımın da yukarıda belirtilen suçların cezalarına göre daha fazla olması gerekir. Dolayısıyla bu alanda da yeni bir suç normuna ihtiyaç olduğu açıktır. Bu suç tipiyle korunan hukuksal değer bireyin cinsel özgürlüğü olduğu için suç tipine cinsel özgürlüğe karşı suçlar içerisinde yer verilmelidir.

IV. Çocuk Pornografisi

Çocuk pornografisi, çocuğun cinsel organlarını/bölgelerini içeren görüntüler dahil olmak üzere, çocukların pornografik nitelikte, çocuklara yönelik sapkın davranışları bulunan kimseleri psikolojik terminolojisiyle pedofilleri, cinsel yönden tatmin eden, istismar edici görüntüler şeklinde tanımlanabilir⁸¹. Görüntüdeki çocuk, cinsel aktivitede bulunan gerçek bir çocuk olabileceği gibi gerçekte olmayan bir küçüğün son derece gerçekçi görüntülerinin yaratılarak cinsel nitelikteki içeriklerin oluşturulması da çocuk pornografisi kapsamındadır. Çocuk pornografisine ilişkin verilerin ve pedofillerin fikir, fantezi ve görüş aktarımında bulunmak gibi sanal alanda gerçekleştirilen uygulamaları, çocuklara karşı işlenen suçları beslemede, teşvik etmede ve kolaylaştırmada önemli bir oynadığı, genel olarak paylaşılan bir görüştür⁸².

İnternet aracılığıyla çocuklara gelebilecek en büyük zararlardan biri olan ve karşılaştırmalı hukukta birçok yabancı ülke ceza hukukunda suç tipi olarak düzenlenen çocuklara yönelik söz konusu bu pornografik içerikler ve çocukların bu içeriklerin hazırlanmasında kullanılması⁸³, internet

⁸¹ **Yaman Akdeniz**, *Internet Child Pornography and the Law*, (Ashgate 2008), 9-11; **Max Taylor/Ethel Quayle**, *Child Pornography: An Internet Crime*, (Brunner-Routledge 2003), 3.

⁸² **Fusun Sokullu Akıncı**, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi’nde Yer Alan Maddi Ceza Hukukuna İlişkin Düzenlemeler ve İnternette Çocuk Pornografisi” (2001), İÜHFİM, İstanbul, C:LIX S:1–2, 31; **Dülger**, (n.2) 200.

⁸³ Avusturya Ceza Yasası, bölüm 207a; Belçika Ceza Yasası, madde 383; Kanada Ceza Yasası, Bölüm 163.1; Danimarka Ceza Yasası, bölüm 235; Yeni Fransız Ceza Yasası, madde 227-23; Alman Ceza Yasası, bölüm 184 (3), İrlanda 1996 tarihli Çocuk Pornografisi Yasası, bölüm 2; Hollanda Ceza Yasası, bölüm 240b, Norveç Ceza Yasası, bölüm 211; İsveç Ceza Yasası, kısım 16 bölüm 10a; 1994 tarihli Ceza Adaleti ve Kamu Düzeni Yasasıyla ekli 1978 tarihli İngiliz Çocukların Korunması Yasası, bölüm 1; **Ulrich Sieber**, *İnternetteki Suçlar ve Suçun İnternetteki Takibi: Global Bilgi Toplumundaki Yeni Gelişmeler Işığında Hangi Önlemler Tavsiye Edilmektedir?*, (Çev. Yener Ünver 7 Mustafa Temmuz Oğlakçıoğlu), (Özyeğin Üniversitesi 2014), 51.

nedeniyle karşılaşılan en önemli sorunlardan birini oluşturmaktadır⁸⁴. Bu önemli konu, hem çocukların bu içeriklerden etkilenmesi ve hem de çocukların bu içeriklerin elde edilmesinde nesne olarak kullanılması açısından ulusal ve uluslararası birçok hukuki metne konu olmuştur. Özellikle konumuz bağlamında bilişim sistemleri aracılığıyla çocuk pornografisi içerikli verilerin üretimi, dağıtılması ve bulundurulması eylemlerinin her geçen gün artış göstermesi, çocukların sağlık ve psiko-sosyal gelişimi açısından yıkıcı hale gelmesi ve bu durumun yarattığı endişeler karşısında, Avrupa Siber Suç Sözleşmesi ile sözleşmeciler devletlere bu alanda önemli ve ciddi düzenlemeler yapma yükümlülüğü getirilmiştir.

Sözleşmenin 9. maddesi çocuk pornografisini konu almaktadır. Bu madde ile çocukları özellikle cinsel sömürüden koruyacak önlemlerin güçlendirilmesi ve sözleşmeye taraf ülkelerin ulusal ceza hukuku düzenlerinin ilgili maddelerinin bu sözleşme doğrultusunda yeniden düzenlenmesi, eğer bu konuya ilişkin hiçbir düzenleme yoksa bunların yapılması ile çocuklara yönelik cinsel suçlarda bilişim sistemlerinin kullanılmasına karşı daha etkin hükümlerin oluşturulması hedeflenmektedir.

Çocukların cinsel sömürüsünün ve istismarının önlenmesi ve buna karşı mücadele edilmesi, cinsel sömürü ve istismarı çocuk mağdurlarının haklarının korunması ve toplumsal bu sorun karşısında uluslararası iş birliğinin geliştirilmesinin hedeflendiği Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, önleyici ve koruyucu tedbirler ile ceza hukukuna ve suç politikasına ilişkin hükümler getirmektedir. Söz konusu sözleşmeyi Türkiye 25 Ekim 2007 tarihinde Lanzarote’de imzalamış ve 10 Aralık 2017 tarihinde 6084 sayılı “*Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun*” ile beraber sözleşme, iç hukuk sistemimizin bir parçası haline gelmiştir. Sözleşmenin 20. maddesi ile çocuk hakkında pornografik yayınların üretilmesi, önerilmesi, dağıtılması, bunlara sahip olunması ve internet ortamında görüntülenmesi suç oluşturan fiiller olarak kabul edilmektedir.

Çocuk pornografisini de içine alan “*Müstehcenlik*” suçu, TCK’nın “*Topluma karşı suçlar*” başlıklı üçüncü kısmının “*Genel ahlaka karşı suçlar*” başlıklı yedinci bölümünün altında 226. maddede düzenlenmiştir. Bu suç hem genel adaba aykırı düşen hem de suçun maddi konusunu oluşturan çocukların psikolojik ve fiziksel bütünlüğüne zarar veren davranışları yasaklamaktadır. Düzenlemeye ilişkin değinilmesi gereken ilk konu, “müstehcen” gibi ucu açık ve zamana göre değişebilen bir kavramın suçu adlandırmada tercih edilmesidir⁸⁵. Müstehcen kelimesi yerine pornografi ifadesine yer verilmesi, suç tipini çok daha iyi ve belirlenebilir hale getirecektir.

⁸⁴ Sieber, (n.82), 52.

⁸⁵ Dülger, (n.2) 496.

Bunun dışında, özellikle Avrupa Siber Suç Sözleşmesi'nin ilgili maddeleri örnek alınarak çocuk pornografisinin ayrı bir suç olarak düzenlenmemesi de TCK açısından önemli bir eksiklik oluşturmaktadır⁸⁶. Pornografi gibi geniş bir suç alanının tek bir madde içerisinde düzenlenmeye çalışılması, hükümdeki yetersizliklerin ana kaynağıdır. Düzenlemede, müstehcen yayınların nasıl ve hangi yöntemle satılacağı, gösterileceği gibi durumlara ayrıntılı olarak yer verilmişken; söz konusu içerikleri satan, ihraç eden, depolayan ve diğer eylemlere karışanlara ilişkin düzenlemeler yeterli açıklığı sağlayamamaktadır. Yukarıdaki açıklamalara paralel olarak, veri iletim ağları üzerinden gerçekleştirilen her türlü çocuk pornografisine ilişkin eylem ayrı bir suç tipi haline getirilmesi gerekmektedir⁸⁷.

Bu konuda belirtmek istediğim önemli bir husus ise internet üzerinden çocuklara yönelik istismar eylemlerinde bulunan failerin TCK m. 103 gereğince cezalandırılacaklarını düşünmemdir. Bu görüşüm ilk bakışta suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırıymış gibi görünse de suç normu dikkatli bir şekilde incelendiğinde bu ilkeye bir aykırılık olmadığı görülür. Ayrıca tarihi yasa koyucunun bu suç tipini oluşturmaktaki amacı ve gelişen toplum ve ortaya çıkan sorunlar karşısında yapılması gereken amaca uygun yorum metodu esas alındığında bu normun işletilmesi gerekir.

Konuyu bir örnek üzerinden ele alalım. Failin on sekiz yaşından küçük bir çocuğu bir sosyal medya hesabından tanıdığını, bir şekilde çıplak görüntülerini elde ederek, bunları bir şantaj aracı olarak kullandığını, bu sayede çocuğun iradesini kırarak tamamen çıplak bir şekilde bilgisayarının başına geçmesini sağladığını, şantajına devam ederek çocuğun kendi vücudunu okşamasını ve hatta vajinasına ve anüsüne cisim sokmasını sağladığını, bu görüntüleri de kaydettiğini ve internet ortamında paylaştığını varsayalım.

TCK m. 103/1'de suçun basit hali için “çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi” ifadesi kullanılmış, devamında cinsel istismardan “her türlü cinsel davranış”ın anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir. Suç tipinde on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte failin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklar açısından başkaca bir unsur aranmaz iken, diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışın istismar olduğu belirtilmiştir. Öte yandan suçun 2. fıkrasında ise vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suçun nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte failin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı cebir ve tehdit kullanılarak eylemin

⁸⁶ Dülger, (n.2) 496.

⁸⁷ Dülger, (n.2) 498.

gerçekleştirilmesi ayrıca suçun cezasını artıran nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. O halde hali hazırda kendisine karşı gerçekleştirilen eylemin ne olduğunu ve sonuçlarını algılayamayan, irade yeteneği zayıf ya da olmayan küçüklere karşı bu eylemin işlenmesi suç, irade yeteneği olan çocuklara karşı iradeleri cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak iradeleri etkilenerek işlenmesi ise yine suçtur. Yani suç ya iradesi zayıf olan ya da hiç olmayan çocuğa ya da iradesi etkilenen çocuğa karşı işlenmektedir.

O halde dolaylı failliğin düzenlendiği TCK m. 37/2'nin burada uygulanması mümkündür. Fail, hile ve/veya tehdit ile iradesini zayıflattığı veya zaten iradesi zayıf olan küçüğü araç konumuna indirerek kendisi üzerinde cinsel davranışlar gerçekleştirmekte ve çocuğu istismar etmektedir. Bana göre bu yorum hem suçta ve cezada kanunilik ilkesine hem de normun konuluş amacına uygundur.

Bu görüşüme karşı ceza hukuku gereklilikleriyle karşı çıkılarak bu normun uygulanamayacağı ifade edilirse (hem teorik hem de uygulama gerekleri nedeniyle olabilir) o halde bu konuda bir yasal boşluk olduğu kabul edilmeli ve acilen bir düzenleme yapılmalıdır.

TCK m. 102 bakımından ise suç tipi nedeniyle bu yorumun yapılması imkânsız değil ama daha zordur. Ancak bu zorluk, yetişkinlerin de aynı şekilde istismara uğradıkları gerçeğini değiştirmemektedir. Dolayısıyla yasa koyucunun bir an önce bu konudaki yasal boşlukları gidermesi gerekir.

Kanun koyucuların çocuk pornografisini ceza hukuku enstrümanları ile yaptırma bağlamalarına karşılık, suçun işlenme oranlarının düşmediği aksine bilgi iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte yükseldiği görülmektedir. “Çocuk Fuhuşunu ve Ticaretini Sonlandır” (End Child Prostitution and Trafficking, ECPAT) örgütünün Unicef ile ortaklaşa yaptığı araştırmaya göre, çocuk pornografisi suçundan tutuklanan kişilerin sayısı 2000 ile 2006 arasında yüzde 30 artmış, 2009 yılında ise iki katına ulaşmıştır⁸⁸. Amerikalı Başsavcı Eric Holder'un, *“Ne yazık ki, çocuk pornosu dağıtımında, çevrimiçi paylaşılan görüntü sayısında ve çocuğun cinsel dokunulmazlığına karşı işlenen suçlarda tarihi bir artış gördük. Trajik bir şekilde, düşüş gördüğümüz tek yer mağdurların yaşları.”* sözleri durumun vahametini ortaya koymaktadır⁸⁹.

⁸⁸ ECPAT International, “Trends in online child sexual abuse material”, (2018), <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2018/07/ECPAT-International-Report-Trends-in-Online-Child-Sexual-Abuse-Material-2018.pdf>, 10.05.2019, 9.

⁸⁹ The United States Department of Justice, Child Pornography, (2017), <https://www.justice.gov/criminal-ceos/child-pornography> 10.05.2019.

Sonuç

Hayatımızın tüm alanlarını baştan aşağı radikal biçimde değiştiren internet, suçları ve suçların işleniş biçimlerini de kaçınılmaz olarak etkilemektedir. Cinsel suçlar da internetin bu etkisinin odağında yer almakta ve cinsel suçların sayısı ve türleri bakımından değişimler gözlenmektedir. İnternet aracılığıyla işlenen cinsel suçları ifade eden siber cinsel suçların sayısı her geçen gün artmakta ve siber cinsel suçluluk giderek yaygın hale gelmektedir.

İnternet ile birlikte cinsel suçların yaşadığı bu dönüşümün temeli, internetin suç faillerine yarattığı olumsuz anlamdaki fırsatlara dayanmaktadır. İnternetin varlığı ile sapkın cinsel davranışta bulunmak için gerekli olanakların yaygın erişilebilirliği ve elde edilebilirliği ile bu eylemlerin anonim olarak gerçekleştirilebilmesi siber cinsel suçluluk alanının genişlemesinin esas nedenleridir.

Siber cinsel taciz, rıza dışı pornografi ve çocuk pornografisi ana başlıkları altında toplanabilecek siber cinsel suç fenomenlerinin engellenmesi, kanun koyucuların mağdurların tepkilerini fark etmesi ve bu konuda kişileri koruyacak hukuki düzenlemeleri süratle gerçekleştirmeleri ile mümkün olabilecektir. Siber cinsel saldırının bir türü olan intikam pornosu başta olmak üzere, pek çok ülke siber cinsel suçları konu eden, hummalı bir yasalaştırma çalışması içerisine girmiştir. Söz konusu yasalaştırma faaliyetleri gerçekleştirilirken, günümüzde kişilerin en önemli ifade alanını oluşturan internetin, bu özelliğinin dikkate alınması ve kişilerin düşünce özgürlüğüne dayanan hakları ile mağdurları siber cinsel tehditlerden koruma amacı makul bir dengeye oturtulması elzemdir.

Ülkemiz ceza hukuku bakımından ise intikam pornografisine ilişkin ayrı bir suç normu oluşturulmalı; mağdur, mağdur yakınları ve toplum üzerinde bıraktığı yıkıcı etki nedeniyle yaptırımı diğer cinsel özgürlüğe suçlarda olduğu gibi ağır olmalı ve cinsel özgürlüğe karşı suçlar içerisinde bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmelidir. Çocuğun internet üzerinden cinsel istismarı halinde ise dolaylı faillik kurumundan yararlanarak ya 103. madde uygulanmalı ya da bu konuda ayrı bir suç tipi oluşturulmalıdır. Yetişkinlerin internet üzerinden cinsel istismarı eylemleri için ise mutlaka ayrı bir suç normu düzenlenmelidir.

Kaynakça

- Akdeniz**, Yaman, *Internet Child Pornography and the Law*, Ashgate 2008.
- Artuk**, Mehmet Emin/Gökçen, Ahmet/Alşahin, Mehmet Emin/Çakır, Kerim, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 17. Ed. Adalet 2018.
- Barak**, Azy, "Sexual Harassment on the Internet" (2005) *Social Science Computer Review*, 23(1), 77-92.
- Briggs**, Peter – Simon, Walter T./Simonsen, Stacy, "An Exploratory Study of Internet-Initiated Sexual Offenses and the Chat Room Sex Offender: Has the Internet Enabled a New Typology of Sex Offender?" (2011) *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 23(1), 72 –91.
- Burns**, Anne, "In Full View: Involuntary Porn and the Postfeminist Rhetoric of Choice", in C Nally & A Smith (eds) *Twenty – first Century Feminism: Forming and Performing Femininity*, Palgrave 2015, 93–118.
- Citron**, Danielle Keats/Franks, Mary Anne, "Criminalizing Revenge Porn" (2014-1), 49 *Wake Forest Law Review*, 345–391.
- Citron**, Danielle Keats, "Revenge porn should be a crime in U.S.", (2014), CNN, <https://edition.cnn.com/2013/08/29/opinion/citron-revenge-porn/>, 10.05.2019.
- Cooper**, Alvin ve diğerleri, "Sexuality on the internet: From sexual exploration to pathological expression" (1999) *Professional Psychology: Research and Practice* 30, 154–164.
- Cross-Tab**, Online Reputation in a Connected World (2009), <https://job-hunt.org/guides/DPD-Online-Reputation-Research-overview.pdf>, 10.05.2019.
- Cyber Civil Rights Initiative (CCRI)**, 2017 Nationwide Online Study of Nonconsensual Porn Victimization and Perpetration: A Summary Report.
- DeKeseredy**, Walter S. / Schwartz, Martin D., "Thinking Sociologically About Image-Based Sexual Abuse: The Contribution of Male Peer Support Theory", (2016-4), *Sexualization, Media, & Society* Vol.2, 1–8.
- Dülger**, Murat Volkan, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, 7. Ed. Seçkin 2018.
- ECPAT International**, "Trends in online child sexual abuse material", (2018), <https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2018/07/ECPAT-International-Report-Trends-in-Online-Child-Sexual-Abuse-Material-2018.pdf>, 10.05.2019.
- Flynn**, Asher/Powell, Anastasia/Henry, Nicola/Scott, Adrian, "Image-based sexual abuse: The extent, nature, and predictors of perpetration in a community sample of Australian residents", (2019), *Computers in Human Behavior*, Vol. 92, 393–402.
- Flynn**, Asher/Powell, Anastasia/Henry, Nicola, "Image-based Sexual Abuse", in Walter S. DeKeseredy and Molly Dragiewicz (Eds), *Routledge Handbook of Critical Criminology*, 2. Ed. Routledge 2018, 305–315.
- Flynn**, Asher/Powell, Anastasia/Henry, Nicola, *More than Revenge: Addressing the Harms of Revenge Pornography*, Summary Report of the "More than Revenge" Roundtable, Monash University 2016.
- Franks**, Mary Anne, "The Fight Against Digital Abuse: The View from the US" (2015), Womensaid, <https://www.womensaid.ie/16daysblog/2015/12/15/the-fight-against-digital-abuse-the-view-from-the/>, 10.05.2019.

- Franks**, Mary Anne, Drafting an Effective “Revenge Porn” law: A Guide for Legislators, (Cyber Civil Rights Initiative 2016), <http://www.cybercivilrights.org/guide-to-legislation/>, 10.05.2019.
- Hall**, Matthew/Hearn, Jeff, *Revenge Pornography: Gender, Sexuality and Motivations*, Routledge 2018.
- Jacobs**, Holly, “Being A Victim Of Revenge Porn Forced Me To Change My Name”, (2013), Thought Catalog, <https://thoughtcatalog.com/dr-holly-jacobs/2013/11/being-a-victim-of-revenge-porn-forced-me-to-change-my-name/>, 10.05.2019.
- Kelly**, Liz, “*The Continuum of Sexual Violence*” (1987) in Hanmer J., Maynard M. (eds) Women, Violence and Social Control, Explorations in Sociology, British Sociological Association Conference Volume series, Palgrave Macmillan, 1987.
- Koca**, Mahmut/Üzülmez, İlhan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 3. Ed, Adalet 2017.
- Lee**, Dave, “Is Anyone Up's Hunter Moore: 'The net's most hated man'”, (2012), BBC, <https://www.bbc.com/news/technology-17784232>, 10.05.2019.
- McGlynn**, Clare/Rackley, Erika/Houghton, Ruth, “Beyond ‘Revenge Porn’: The Continuum of Image-Based Sexual Abuse”, (2017) *Feminist Legal Studies* 25-1, 25–46.
- McGlynn**, Clare/Rackley, Erika, “Image-Based Sexual Abuse”, (2017), *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol.37, 534–561.
- Mitchell**, Kimberley/Wolak, Janis/Finkelhor, David, “Police posing as juveniles online to catch sex offenders: Is it working?” (2005) *Sexual Abuse*, 17(3), 241–267.
- Neto**, Abilio C. de Almeida ve diğerleri, “Internet Sexual Offending: Overview of Potential Contributing Factors and Intervention Strategies” (2013) *Psychiatry, Psychology and Law*, Vol. 20, No. 2, 168–181.
- Nisselbaum**, Helen, “Protecting Privacy in an Information Age: The Problem of Privacy in Public” (1998), *Ethics & Behavior*, 207–219.
- Olheiser**, Abby, “Revenge porn purveyor Hunter Moore is sentenced to prison”, (2015), Washington Post, https://www.washingtonpost.com/news/the-intersect/wp/2015/12/03/revenge-porn-purveyor-hunter-moore-is-sentenced-to-prison/?utm_term=.c77228683d0f, 10.05.2019.
- Powell**, Anastasia/Henry, Nicola, “Embodied Harms: Gender, Shame, and Technology-Facilitated Sexual Violence”, (2015-6), *Violence Against Women* Vol.21, 758–779.
- Powell**, Anastasia/Henry, Nicola, “Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical Research”, (2015-2), *Trauma, Violence, & Abuse*, Vol. 19, 195–208.
- Powell**, Anastasia/Henry, Nicola, *Sexual Violence in a Digital Age*, Palgrave Studies in Cybercrime and Cybersecurity, Palgrave 2017.
- Putnam**, Dana E., “Initiation and maintenance of online sexual compulsivity: Implications for assessment and treatment.” (2000) *CyberPsychology and Behavior*, 3(4), 353–363.
- Salter**, Micheal/Croft, Thomas/Lee, Murray, ‘Beyond Criminalization and Responsibilisation: Sexting, Gender and Young People’ (2012–13) 24(3) *Current Issues In Criminal Justice*, 301–316.
- Salter**, Micheal, ‘Responding to revenge porn: Gender, justice and online legal impunity’, (2013), Paper delivered at: Whose justice? Conflicted approaches to crime and conflict, University of Western Sydney, https://www.academia.edu/4585975/Responding_to_revenge_porn_Gender_justice_and_online_legal_impunity, 10.05.2019.
- Sheldon**, Kerry/Howitt, Dennis, *Sex Offenders and the Internet*, John Wiley & Sons 2007.

- Sieber**, Ulrich, İnternetteki Suçlar ve Suçun İnternetteki Takibi: Global Bilgi Toplumundaki Yeni Gelişmeler Işığında Hangi Önlemler Tavsiye Edilmektedir?, (Çev. Yener Ünver - Mustafa Temmuz Oğlakçioğlu), Özyeğin Üniversitesi 2014.
- Sokullu Akıncı**, Füsün, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi’nde Yer Alan Maddi Ceza Hukukuna İlişkin Düzenlemeler ve İnternette Çocuk Pornografisi” (2001), İÜHFM, İstanbul, C:LIX S:1–2, 11–38.
- Taylor**, Max/Quayle, Ethel, *Child Pornography: An Internet Crime*, Brunner-Routledge 2003.
- Thomas**, Terry, *Sex Crime, Sex Offending and Society*, 3. Ed, Rootledge 2016.
- Waldron**, Jeremy, *The Harm in Hate Speech*, Harvard University Press 2012.
- Yar**, Majid, “*The policing of Internet sex offences: pluralised governance versus hierarchies of standing*” (2013) Policing & Society Vol. 23, No. 4, 482-497.